

Apteekkien tilinpäätösanalyysi vuosilta 2019–2022

FIMEA KEHITTÄÄ
ARVIOI JA INFORMOI
7/2024

Apteekkien tilinpäätösanalyysi vuosilta 2019–2022

Fimea kehittää, arvioi ja informoi
-julkaisusarja 7/2024

Julkaisuajankohta huhtikuu 2024
Julkaisupaikka: Kuopio

© Lääkealan turvallisuus-
ja kehittämiskeskus
Fimea 2024

Julkaisija
Lääkealan turvallisuus- ja
kehittämiskeskus Fimea
Postiosoite: PL 55, 00034 FIMEA
Puh. vaihde: 029 522 3341
www.fimea.fi

Jakelutiedot
www.fimea.fi/tietoa_fimeasta/julkaisut
www.julkari.fi

ISBN 978-952-7299-65-4
ISSN-L 1799-7135
ISSN 1799-7143 (verkkojulkaisu)

Käsikirjoittajat

Minttu Kokko

Tutkija
Lääkealan turvallisuus- ja
kehittämiskeskus Fimea
Ei sidonnaisuuksia.

Antti Hyvärinen

Lääketaloustieteilijä
Lääkealan turvallisuus- ja
kehittämiskeskus Fimea
Ei sidonnaisuuksia.

Leena Reinikainen

Kehittämisasiantuntija
Lääkealan turvallisuus- ja
kehittämiskeskus Fimea
Ei sidonnaisuuksia.

Sisällysluettelo

Tiivistelmä.....	5
Resumé	6
Abstract.....	7
1 Johdanto.....	8
2 Tavoitteet	9
3 Aineisto ja menetelmät.....	10
4 Apteekkitoiminta 2022	12
4.1 Apteekkien määrä.....	12
4.2 Apteekit maakunnittain	13
4.3 Apteekit ja alueellinen sairastavuus	15
4.4 Apteekkien aukioloajat.....	16
4.5 Apteekkien henkilökuntarakenne.....	17
4.6 Apteekkien lääkemyynti ja -kustannukset.....	18
4.6.1 Resepti- ja itsehoitolääkkeiden myynti	19
4.6.2 Apteekkien toimittamat lääkemääräykset.....	19
4.6.3 Reseptilääkkeiden kustannukset.....	20
5 Yleiskuva apteekkien liiketoiminnasta ja kannattavuudesta	22
5.1 Liikevaihto.....	22
5.1.1 Liikevaihdon kehitys	22
5.1.2 Lääkemyynti	25
5.1.3 Farmaseuttiset palvelut	25
5.1.4 Verkkopalvelu.....	25
5.1.5 Yleisten kauppatavaroiden myynti.....	27
5.1.6 Nollaveroluokka.....	27
5.1.7 Apteekkivero.....	27
5.2 Myyntikate	28
5.3 Liikevoitto (-tappio) ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja	30
5.3.1 Liikevoittoon (-tappioon) vaikuttavat tekijät	31
5.3.2 Liikevoitto (-tappio) verojen jälkeen ja apteekkarin palkkakoikaisu	32
5.3.3 Liikevoiton (-tappion) jakautuminen.....	33
5.3.4 Liikevoittoprosentti.....	35
5.4 Apteekkien markkinointiyhtiöt	36
5.5 Yliopistojen apteekit.....	37
6 Apteekkien yhteydessä toimivat osakeyhtiöt	38
6.1 Osakeyhtiöiden määrä.....	38
6.2 Osakeyhtiöiden alueellinen tarkastelu	38
6.3 Osakeyhtiöiden liikevaihto ja myynnin rakenne	40
6.4 Osakeyhtiöiden liikevoitto	41

6.5	Myynnin ja liiketoiminnan kulujen jakautuminen osakeyhtiön ja apteekin välillä ...	42
7	Apteekkien vakavaraisuus ja maksuvalmius	44
7.1	Omavaraisuusaste.....	44
7.2	Suhteellinen velkaantuneisuus	45
7.3	Maksuvalmius.....	45
8	Yhteenveto.....	46
	Lähteet.....	48
	Liitteet.....	48

Tiivistelmä

Kokko M, Hyvärinen A, Reinikainen L. Apteekkien tilinpäätösanalyysi vuosilta 2019–2022. Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea. Fimea kehittää, arvioi ja informoi - julkaisusarja 7/2024. 56 s. ISBN 978-952-7299-65-4.

Avainsanat: Apteekit, apteekkipalvelut, apteekkitalous, kannattavuus, lääkekustannukset

Selvityksen tavoitteena oli kuvata apteekkien toimintaa ja niiden taloudellista tilannetta vuosina 2019–2022.

Tilinpäätösanalyysi pohjautuu apteekkien Fimealle ilmoittamiin taloustietoihin. Vuotta 2022 koskevat tiedot kerättiin sähköisesti keväällä 2023 (n=628). Analyysissä ovat mukana yksityiset apteekit, jotka olivat toiminnassa koko toimintavuoden ajan kunakin vuotena 2019–2022. Aineisto analysoitiin kuvailevin menetelmin.

Yksityisten apteekkien keskimääräinen arvonlisäveroton liikevaihto vuonna 2022 oli 4,4 miljoonaa euroa. Liikevaihdon kasvu vuoteen 2021 verrattuna oli 3,9 prosenttia. Apteekkien liikevaihdosta 94 prosenttia muodostui lääkemyynnistä. Yksityisten apteekkien keskimääräinen liikevoitto ennen tilinpäätössiirtoja, veroja ja apteekkarin palkkakoikaisua oli noin 265 000 euroa, mikä oli 7,5 prosenttia enemmän kuin vuonna 2021.

Vuonna 2022 yksityisten apteekkien keskimääräinen myyntikateprosentti apteekkiveron vähentämisen jälkeen oli 21 prosenttia. Tunnusluku laski koko tarkastelujakson aikana 3,7 prosenttia. Omavaraisuusaste oli hyvä noin puolella aineiston apteekeista vuonna 2022. Velkaa apteekeilla oli keskimäärin 14 prosenttia kokonaisliikevaihdosta. Maksuvalmius oli hyvä 23 prosentilla apteekeista.

Verkkopalvelun liikevaihtotietoja ilmoitti 225 apteekkia, mikä oli 14 prosenttia enemmän kuin vuonna 2021. Verkkopalvelun liikevaihto on kasvanut tarkastelujakson aikana nopeammin kuin apteekin liikevaihto kokonaisuudessaan. Vuonna 2022 yksityisten apteekkien verkkopalveluiden keskimääräinen liikevaihto oli 26 022 euroa. Liikevaihdosta liki 70 prosenttia oli lääkemyyntiä, mikä on 5 prosenttia enemmän kuin vuonna 2021.

Aineiston apteekeista 38 prosentin yhteydessä toimi osakeyhtiö vuonna 2022. Osakeyhtiöiden keskimääräinen liikevaihto oli 900 300 euroa ja keskimääräinen liikevoitto ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja 239 000 euroa. Yleisten kauppatavaroiden myynnistä lähes 60 prosenttia tapahtui apteekin osakeyhtiön kautta.

Vuonna 2022 aineiston yksityisten apteekkien toiminta oli liiketaloudellisesti kannattavaa ja apteekit olivat vakavaraisia, mutta niiden välillä oli suuria eroja liikevoitoissa sekä eri liikevaihtoryhmien sisällä että niiden välillä. Apteekkien yhteydessä toimivat osakeyhtiöt vaikuttivat apteekkien kannattavuuteen.

Vuosien 2019–2022 aikana yksityisten apteekkien keskimääräinen liikevaihto ja osittain liikevoitto ovat kasvaneet, mutta samanaikaisesti keskimääräiset myyntikateprosentit ovat laskeneet. Loppuvuodesta 2022 valmisteltiin apteekkitalouteen liittyviä lakimuutoksia, jotka tulivat voimaan vuoden 2023 alussa. Tällä on voinut olla joitakin vaikutuksia jo vuoden 2022 lopussa, vaikka suurin osa vaikutuksista tulee näkymään vasta vuotta 2023 koskevassa analyysissä.

Resumé

Kokko M, Hyvärinen A, Reinikainen L. Apotekens bokslutsanalys för åren 2019–2022. Säkerhets- och utvecklingscentret för läkemedelsområdet Fimea. Publikationsserien Fimea utvecklar, utvärderar och informerar 7/2024. 56 s. ISBN 978-952-7299-65-4.

Nyckelord: Apotek, apotekstjänster, apoteksekonomi, lönsamhet, läkemedelskostnader

Syftet med redogörelsen var att beskriva apotekens verksamhet och deras ekonomiska situation åren 2019–2022.

Bokslutsanalysen grundar sig på de ekonomiska uppgifter som apoteken har meddelat Fimea. Uppgifterna för 2022 samlades in elektroniskt våren 2023 (n = 628). Analysen omfattar de privata apotek som var verksamma under hela verksamhetsåret vart och ett av 2019–2022. Materialet analyserades med beskrivande metoder.

De privata apotekens genomsnittliga omsättning utan moms var 4,4 miljoner euro 2022. Detta är 3,9 procent mer än 2021. Läkemedelsförsäljningen utgjorde 94 procent av apotekens omsättning. År 2022 var de privata apotekens genomsnittliga rörelsevinst före bokslutsdispositioner, skatter och apotekarens lönekorrigerings cirka 265 000 euro, vilket var 7,5 procent mer än 2021.

Apotekens genomsnittliga försäljningsbidragsprocent efter avdraget av apoteksskatten var 21 procent. Nyckeltalet sjönk med 3,7 procent under hela granskningsperioden. År 2022 var soliditeten god cirka i hälften av de privata apoteken i materialet. Apotekens skuldsättning uppgick i genomsnitt till 14 procent av den totala omsättningen. Likviditeten var god i 23 procent av apoteken.

År 2022 anmälde 225 apotek uppgifter om omsättningen i webbtjänsten, vilket var 14 procent mer än 2021. Webbtjänstens omsättning har vuxit snabbare än apotekets omsättning som helhet under granskningsperioden. Den genomsnittliga omsättningen för de privata apotekens webbtjänster var 26 022 euro. Av omsättningen kom 70 procent från läkemedelsförsäljning, vilket är 5 procent mer än 2021.

År 2022 hade 38 procent av apoteken i materialet aktiebolag som fungerar i anslutning till apoteket. Aktiebolagens genomsnittliga omsättning var 900 300 euro och deras genomsnittliga rörelsevinst var 239 000 euro. Nästan 60 procent av försäljningen av allmänna handelsvaror skedde via apotekets aktiebolag.

Verksamheten i apoteken i materialet från 2022 var företagsekonomiskt lönsam och apoteken var solventa. De privata apoteken var dock mycket olika sinsemellan, eftersom deras rörelsevinst varierade både inom och mellan olika omsättningsgrupper. Aktiebolagen i anslutning till apoteken påverkade apotekens lönsamhet.

Under åren 2019–2022 har de privata apotekens genomsnittliga omsättning och delvis rörelsevinst ökat, men samtidigt har de genomsnittliga försäljningsbidragsprocenten minskat. I slutet av 2022 förbereddes lagändringar relaterade till apoteksekonomi, som trädde i kraft i början av 2023. Detta kan ha haft vissa effekter redan i slutet av 2022, även om de flesta effekterna endast kommer att synas i analysen för 2023.

Abstract

Kokko M, Hyvärinen A, Reinikainen L. Analysis of pharmacies' financial statements for 2019–2022. Finnish Medicines Agency Fimea. Serial Publication Fimea Develops, Assesses and Informs 7/2024. 56 p. ISBN 978-952-7299-65-4.

Keywords: Pharmacies, pharmacy services, pharmacy economy, profitability, pharmaceutical costs

The aim of the financial statement analysis was to describe the activities of pharmacies and their financial situation in years 2019–2022.

The financial statement analysis is based on the financial data reported to Fimea by pharmacies. The data for 2022 was collected electronically in spring 2023 (n = 628). The analysis includes private pharmacies that were in operation throughout the entire operation year in each of the years 2019–2022. The financial data was analysed using descriptive methods.

The average turnover of private pharmacies in 2022 was EUR 4.4 million, excluding value-added tax. This was 3.9 percent more than in 2021. Sale of medicines made up 94 percent of pharmacies' turnover. In 2022, the average operating profit of private pharmacies before appropriations, taxes and pharmacist's salary adjustments amounted to approximately EUR 265,000, which was 7.5 percent more than in 2021.

After pharmacy tax deductions, the average sales margin of pharmacies was about 21 percent. This key figure decreased by 3.7 percent over the review period. About half of the private pharmacies included in the data reported a healthy equity ratio in 2022. On average, pharmacies had debt that accounted for 14 percent of total turnover. 23 percent of the pharmacies had a good liquidity.

In 2022, 225 pharmacies reported turnover data for online sales, which was 14 percent more than in 2021. The online service's turnover has grown faster than the pharmacy's turnover as a whole during the review period. The average turnover of online sales by private pharmacies was EUR 26,022. Of the turnover, nearly 70 percent accounted for sale of medicines, which is 5 percent more than in 2021.

In 2022, a limited liability company operated in connection with 38 percent of pharmacies included in the data. The average turnover of the limited liability companies was EUR 900,300, and their average operating profit was EUR 239,000. Almost 60 percent of the goods were sold through limited liability companies operating in connection with pharmacies.

The operations of the private pharmacies covered by the report were profitable and financially sound in 2022, but private pharmacies differed considerably, as their operating profit varied both within and between different turnover groups. Limited liability companies operating in connection with pharmacies affected on the profitability of pharmacies.

During the years 2019–2022, the average turnover of private pharmacies have increased, but at the same time their average operating profit and sales margins have decreased. At the end of 2022, legislative changes related to pharmacy economy were prepared, which came into effect at the beginning of 2023. This may have had some effects already at the end of 2022, although most of the effects will only be seen in the analysis for 2023.

1 Johdanto

Fimea kokoaa, tuottaa, arvioi ja välittää riippumatonta ja ajantasaista tietoa lääkkeistä, niiden käytöstä ja apteekkien toiminnasta sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisille, julkisen päätöksenteon tarpeisiin ja väestölle. Fimea on laatinut tähän mennessä apteekkien taloudellisen tilan kehittymisestä 12 laajamittaista tilinpäätösanalyysiä (1–12). Lisäksi Fimea julkaisee verkkosivuillaan Suomen apteekkitoimintaa kuvaavia tunnuslukuja ja indikaattoreita, jotka pohjautuvat Fimean rekisteriaineistoihin, sen keräämiin apteekkitoiminnan tietoihin ja tuottamiin tutkimusraportteihin.

Läkelain 89 §:n mukaan apteekkarin, Helsingin yliopiston apteekin ja Itä-Suomen yliopiston apteekin tulee antaa Fimealle sen kehittämisen-, suunnittelu- ja valvontatehtäviä, laadunvalvontamaksun määräämistä sekä tilastojen laatimista varten tarpeelliset yksilöintiä, tuloja ja menoja sekä muutoin taloudellista asemaa koskevat tiedot apteekkitoiminnasta sekä apteekin kanssa samassa toimitilassa harjoitetusta muusta liiketoiminnasta.

Apteekkiala on toimintaympäristönä poikkeuksellinen, sillä apteekkitoiminta on luvanvaraista, apteekkilupa on henkilökohtainen ja ammattia voidaan harjoittaa vain toiminimellä (yksityinen ammatinharjoittaja). Vastaavaa erikoiskaupan muotoa, johon apteekkien toimintaa voisi verrata, ei ole. Muilla aloilla toiminnan kasvaessa yritysmuoto muutetaan yleensä vastaamaan liiketoiminnan laajuutta ja liiketoiminnan kehittämisen tarpeita. Apteekkitoiminnan luvanvaraisuudella on katsottu voitavan turvata parhaiten sekä lääkitysturvallisuus että apteekkipalveluiden ja lääkkeiden alueellinen saatavuus kaikissa olosuhteissa.

Apteekit poikkeavat muusta erikoiskaupasta myös siinä, että lääkkeiden hinnanmuodostus ja katerakenne on tarkasti säänneltyä. Lääkkeiden hinnat ovat kaikissa suomalaisissa apteekeissa samat ja niillä ei voi kilpailla. Vaikka apteekki on liiketoiminnallinen yksikkö, jonka toimintaan sisältyy liiketoiminnallisia tavoitteita ja riskejä, apteekit toimivat lääkehuollon kokonaisuudessa ensisijaisesti osana suomalaista terveydenhuoltoa.

Koronaviruspandemia ja maailman poliittinen tilanne on aiheuttanut epävarmuutta ja monenlaisia haasteita apteekkien toimintaympäristössä viime vuosina. Lääketaksan ja lääkkeiden hintasääntelyn takia apteekeilla ei ole mahdollisuutta siirtää kohonneita kustannuksia tai inflaation vaikutuksia lääkkeiden hintoihin. Taloudellisesti epävarmoina aikoina apteekkien liiketoimintaa voidaan joutua sopeuttamaan muilla tavoilla esimerkiksi muuttamalla apteekin aukioloaikoja tai vähentämällä henkilökuntaa.

Aikaisempien tilinpäätösanalyysien mukaan maankattava apteekkipalveluiden saatavuus on pysynyt ennallaan ja apteekkitoiminta on ollut pääsääntöisesti liiketaloudellisesti kannattavaa ja vakavaa (1–12). Tässä selvityksessä päivitetään edellä mainittuja yksityisten apteekkien tilinpäätösanalyysien aikasarjaa vuoden 2022 taloustiedoilla. Loppuvuodesta 2022 valmisteltiin apteekkitalouteen liittyviä lakimuutoksia, jotka tulivat voimaan vuoden 2023 alussa. Tällä on voinut olla joitakin vaikutuksia jo vuoden 2022 lopussa, vaikka suurin osa vaikutuksista näkyikin vasta vuotta 2023 koskevassa analyysissä (HE 245/2022).

Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimean lakisääteisenä tehtävänä on kehittää lääkealan ja lääkehuollon toimivuutta ja turvallisuutta (Laki lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksesta 593/2009). Fimean tehtävänä ovat myös lääkkeiden maanlaajuisen saatavuuden ja apteekkiverkoston kattavuuden varmistaminen (Läkelaki 395/1987).

2 Tavoitteet

Raportin tavoitteena on kuvata suomalaisten yksityisten apteekkien toimintaa sekä analysoida niiden taloudellista tilannetta vuonna 2022. Yksityisten apteekkien talouden kehittymistä on verrattu vuosiin 2019–2021.

Raportissa tarkastellaan yksityisten apteekkien kannattavuutta, vakavaraisuutta ja maksuvalmiutta sekä arvioidaan apteekkien tiloissa toimivien yhtiöiden vaikutuksia apteekkien kannattavuuteen.

Tämä raportti päivittää vuosina 2011–2022 tuotettua tietoa yksityisten apteekkien taloudellisesta tilanteesta Fimean perustehtävien mukaisesti.

3 Aineisto ja menetelmät

Tilinpäätösanalyysin aineisto vuosilta 2019–2022 koostuu vuosittain sähköisellä lomakkeella kerätyistä apteekkien taloustiedoista. Fimean tietojensaantioikeus perustuu lääkelakiin (395/1987 § 89).

Tässä analyysissä vuoden 2022 aineisto sisältää 828 apteekin, mukaan lukien kahden yliopiston apteekin taloustiedot. Varsinaisessa kannattavuustarkastelussa yliopistojen apteekit on rajattu aineistosta tämän tilinpäätösanalyysin ulkopuolelle, koska suuren kokonsa takia ne vaikuttavat merkittävästi apteekkien taloutta koskeviin tunnuslukuihin.

Tilinpäätösanalyysi perustuu yksityisten apteekkien taloustietoihin, jotka kuvaavat kutakin yksityistä apteekkia kokonaisuutena sisältäen pääapteekin sekä mahdollisten sivuapteekkien, palvelupisteiden ja verkkopalvelun tiedot. Tietojen perusteella yksityisten apteekkien toiminnan kehittymistä ja muutoksia voidaan arvioida koko tarkasteluajanjaksolla. Kannattavuusanalyyseissä on mukana kaikkiaan 543–628 yksityistä apteekkia. Vuosia 2019–2022 koskevista aineistoista on poistettu jokaisen vuoden osalta erikseen sellaiset apteekit, joilla oli vajaa toimintavuosi sekä joitakin puutteellisia tai virheelliseksi tulkittuja tietoja. Edellä mainituista syistä apteekkien lukumäärät poikkeavat edellisvuosien tilinpäätösanalyysien lukumääristä (10–12). Tämän takia myös tulokset voivat joiltakin osin poiketa aikaisempien tilinpäätösanalyysien tuloksista.

Tilinpäätösanalyysin alussa tarkastellaan suomalaisten apteekkien toimintavuotta 2022 (luku 4). Muista osioista poiketen ensimmäisessä osiossa ovat mukana kaikki vuonna 2022 toiminnassa olleet apteekit, myös yliopistojen apteekit. Osiossa kuvataan apteekkipalveluiden saatavuutta apteekkien lukumäärän, maakuntakohtaisten apteekkitiheyksien ja apteekkien aukioloaikojen perusteella. Lisäksi tarkastellaan apteekkien henkilökuntarakennetta, yleisesti lääkemyyntiä ja -kustannuksia sekä apteekkeista toimitettujen lääkemääräysten lukumäärää Fimean ja Kelan tuottaman lääketilaston (13), Fimean tukkumyyntitilaston ja Kannan Reseptikeskuksen tietojen (14) perusteella.

Varsinainen tilinpäätösanalyysi alkaa luvusta viisi, jossa tarkastellaan apteekkien liikevaihtoon, myyntiin ja kannattavuuteen liittyviä tunnuslukuja. Luvussa arvioidaan aineiston yksityisten apteekkien liikevaihdon kehitystä, myynnin rakennetta ja kehitystä, myyntikatteita sekä liikevoittoa vuosina 2019–2022. Yliopiston apteekkien taloutta sivutaan niiden julkisesti raportoimien tietojen pohjalta. Lisäksi käsitellään yksityisten apteekkien lääkkeiden, farmaseuttisten palveluiden, verkkopalveluiden ja yleisten kauppatavaroiden myyntiä sekä apteekkiveroa. Tarkastelussa on huomioitu myös aineiston apteekkien kuuluminen apteekkien markkinointiyhtiöön.

Apteekkien yhteydessä toimivia yhtiöitä sekä niiden liiketoimintaa vuoden 2022 tietojen perusteella tarkastellaan luvussa kuusi. Luvussa kuvataan osakeyhtiöiden lukumäärä, alueellinen sijoittuminen, liikevaihto, myynnin rakenne sekä liikevoitto. Lisäksi tarkastellaan myynnin jakautumista osakeyhtiön ja apteekin välillä.

Tilinpäätösanalyysin seitsemännessä luvussa tarkastellaan tasetietojen pohjalta apteekkien omavaraisuusastetta, suhteellista velkaantuneisuutta ja maksuvalmiutta. Vuosien 2019–2022 aineisto koostui noin 600 apteekin tasetiedoista. Aineistosta on poistettu joitakin puuttuvia tietoja tai virheelliseksi epäiltyjä arvoja.

Aineiston tilastolliset analyysit on tehty R-ohjelmistolla sekä Microsoft Excelillä. Tunnuksilukuina on käytetty frekvenssejä, keskiarvoja, mediaaneja, minimejä, maksimeja ja summia. Muutokset on esitetty lukumääräisinä ja/tai suhteellisina muutoksina. Tasetietojen tarkastelussa on käytetty omavaraisuusasteen, suhteellisen velkaantuneisuuden ja maksuvalmiuden tunnuksilukuja sekä näihin perustuvia luokitteluja. Kannattavuuden tunnuksilukuja on tarkasteltu sekä yhtä vuotta koskevana poikkileikkausanalyysinä että verrattu eri vuosien tuloksia keskenään. Vakavaraisuutta ja maksuvalmiutta kuvaavia tunnuksilukuja on verrattu aikaisempien vuosien vastaaviin lukuihin, jolloin apteekkien lukumäärä ja tarkasteltavat apteekit vaihtelevat vuosittain.

4 Apteekkitoiminta 2022

Apteekkien toimintaa säännellään lääkelaisissa (395/1987). Lääkelain mukaan apteekki on lääkehuollon toimintayksikkö, jonka tehtävänä on lääkkeiden vähittäismyynti, jakelu, valmistus sekä lääkkeisiin liittyvä neuvonta ja palvelutoiminta. Apteekkia on pidettävä auki siten, että lääkkeiden saatavuus on turvattu, ja lääkevalikoiman sekä varastossa pidettävän lääkkeiden määrän on vastattava tavanomaisen asiakaskunnan tarpeita.

Lääkelakiin (395/1987) perustuen Fimea päättää apteekkien lukumäärästä, sijaintialueista ja niihin liittyvistä muutoksista. Viime vuosina Fimea on priorisoinut uusien apteekkien perustamista ja aluepäätösten uudelleen tarkastelua lääkehuollon alueellisen toimivuuden parantamiseksi. Vuosina 2019–2022 on perustettu 17 ja avattu 19 uutta apteekkia.

Apteekkien toimintavuoden 2022 kuvauksessa on huomioitu myös yliopistojen ja Ahvenanmaan apteekit.

4.1 Apteekkien määrä

Vuonna 2022 Suomessa oli 635 toiminnassa olevaa yksityistä pääapteekkia ja kaksi yliopistojen apteekkia: Itä-Suomen yliopiston ja Helsingin yliopiston apteekki. Yksityisten apteekkien sivuapteekkeja oli 175 ja tämän lisäksi Helsingin yliopiston apteekilla oli 16 sivuapteekkia. Näin ollen vuoden viimeisenä päivänä toiminnassa oli yhteensä 828 apteekkitoimipistettä. Apteekkien palvelupisteitä oli tämän lisäksi 123. Palvelupisteiden tehtävä on turvata apteekkipalveluiden ja lääkkeiden saatavuutta alueilla, joissa ei ole toimintaedellytyksiä apteekkitoimipisteelle.

Lääkkeiden etämyyntiä tarjosi vuoden 2023 alussa 248 apteekkia. Suurimmalla osalla etämyyntipalvelua tarjonneista apteekeista oli käytössä perinteinen selainpohjainen verkkopalvelu. Osalla apteekeista oli sen rinnalla tai ainoana etäpalveluna käytössä mobiilisovelluksella toimiva etämyyntipalvelu: Remomedi, Treet, MobiiliResepti tai Wolt.

Vuonna 2022 ei tehty uusien apteekkien perustamispäätöksiä. Aikaisemmin tehtyjen perustamispäätösten perusteella avattiin kuitenkin kuusi uutta apteekkia: Espooseen (1 kpl), Vantaalle (2 kpl), Vaasaan (1 kpl), Nurmijärvelle (1 kpl) sekä yksi uusi sivuapteekki Lavialle. Lisäksi Kellarpellon sivuapteekki Etelä-Savossa lopetti toimintansa.

Apteekkilupia oli haussa vuoden 2022 aikana 106 kappaletta. Apteekkiluvan hakijoita oli yhteensä 1 203, mikä oli keskimäärin 11 hakijaa myönnettyä apteekkilupaa kohden. Apteekkilupakohtainen hakijoiden määrä vaihteli kuitenkin 1–27 hakijan välillä. Oikeutena olevia sivuapteekkilupia oli haussa 14 ja näitä haki keskimääriin 8 hakijaa. Hakijoiden kokonaismäärää tarkasteltaessa tulee huomioida se, että sama henkilö hakee tyypillisesti useampaa apteekkilupaa vuoden aikana tai jopa samassa haussa. Vuoden 2022 aikana Fimea myönsi 99 apteekkilupaa. Sivuapteekkilupia myönnettiin 18 (oikeutena tai ehtona oleva). Luvan saaneista hakijoista noin 40 prosenttia oli proviisoreita (n = 39) ja noin 60 prosenttia apteekkareita (n = 60).

4.2 Apteekit maakunnittain

Suomessa oli vuonna 2022 noin 6 720 asukasta yhtä apteekkitoimipistettä (käsittää pää- ja sivuapteekit, n = 828) kohti (**taulukko 1**). Maakuntatasolla tarkasteltuna, apteekkeja oli lukumääräisesti eniten Uudellamaalla ja vähiten Ahvenanmaalla. Väkilukuun suhteutettuna apteekkeja oli eniten Etelä-Savossa, jossa yhtä apteekkitoimipistettä kohti oli 3 434 asukasta. Vähiten apteekkeja suhteessa väkilukuun oli Uudellamaalla, jossa oli 10 321 asukasta yhtä apteekkitoimipistettä kohti.

Maakuntien sisällä oli havaittavissa myös kuntakohtaisia eroja. Esimerkiksi Uudellamaalla Espoossa yhtä apteekkia kohti oli noin 25 440 asukasta, kun taas 2 519 asukkaan Lapinjärvellä oli yksi apteekki vuonna 2022.

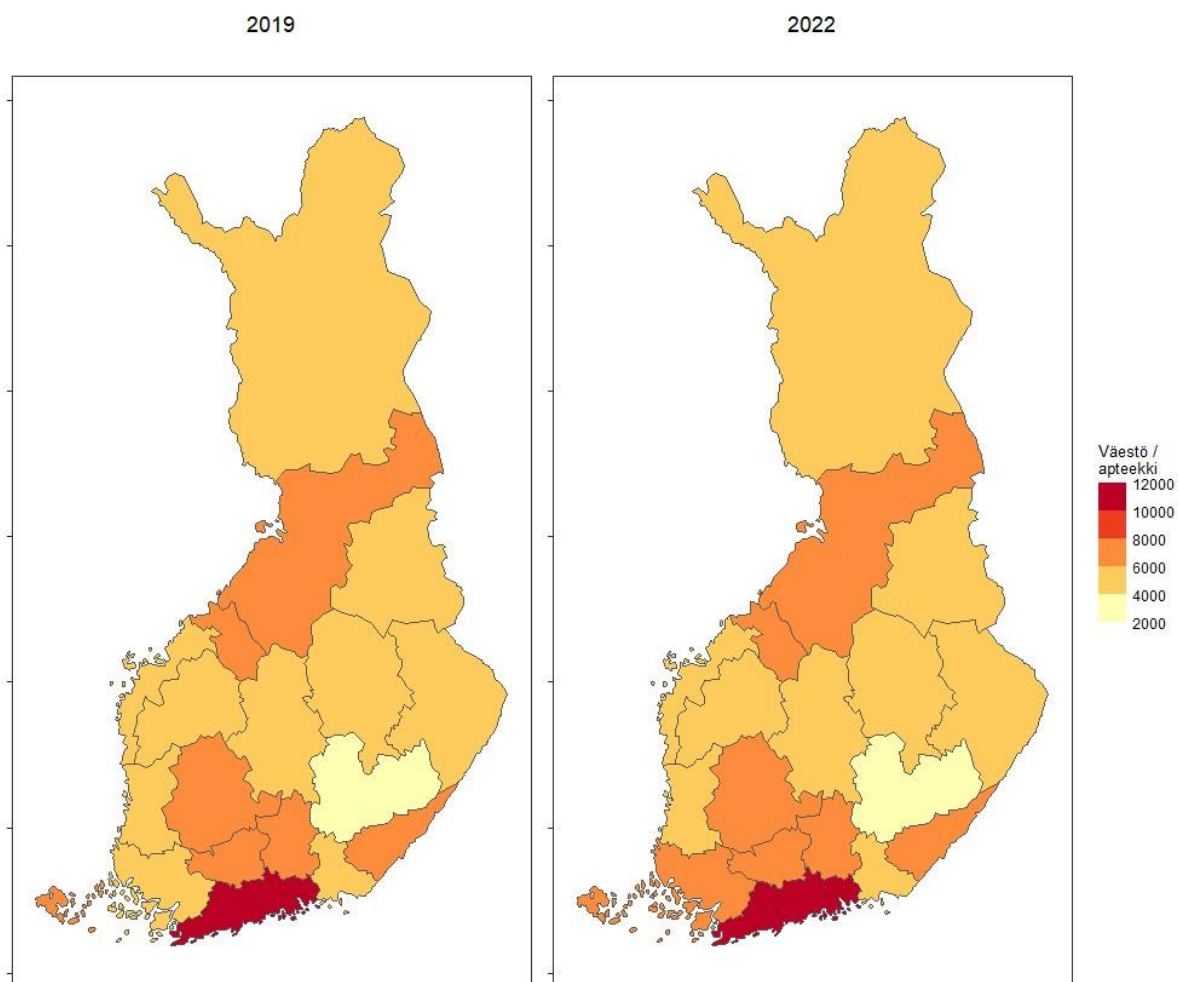
Apteekkien maakunnan väestöön suhteutetun lukumäärän voidaan katsoa kuvaavan myös apteekkien kokoa. Apteekkitoimipisteet, joita kohti on yli 10 000 asukasta ovat todennäköisesti kooltaan suurempia, kuin apteekkitoimipisteet, joita kohti on 4 000 asukasta. Maakuntien asukkaiden ikärakenteen ja sairastavuuden voi kuitenkin olettaa tasaavan apteekkien välisiä kokoeroja. Tätä ilmiötä tarkastellaan **kappaleessa 4.3**.

Taulukko 1. Apteekkitiheys ja apteekkien lukumäärät maakunnittain vuosina 2019–2022.

Maakunta	Asukasta per apteekki				Apteekkien lukumäärä			
	2022	2021	2020	2019	2022	2021	2020	2019
Uusimaa	10321	10456	10 642	10 832	168	164	160	156
Ahvenanmaa	7606	7586	7 532	7 471	4	4	4	4
Päijät-Häme	7306	7326	7 349	7 129	28	28	28	28
Pirkanmaa	7400	7326	7 262	7 190	72	72	72	72
Pohjois-Pohjanmaa	6828	6813	6 784	6 768	61	61	61	61
Etelä-Karjala	6270	6305	6 346	6 388	20	20	20	20
Keski-Pohjanmaa	6166	6174	6 181	6 196	11	11	11	11
Kanta-Häme	6056	6079	6 092	6 104	28	28	28	28
Varsinais-Suomi	6071	6043	6 018	5 918	80	80	80	81
Keski-Suomi	5562	5565	5 564	5 394	49	49	49	51
Pohjanmaa	5344	5501	5 494	5 639	33	32	32	32
Pohjois-Savo	5385	5399	5 397	5 309	46	46	46	46
Lappi	5326	5348	5 353	5 369	33	33	33	33
Etelä-Pohjanmaa	5157	5183	5 338	5 241	37	37	36	36
Pohjois-Karjala	5243	5267	5 275	5 200	31	31	31	31
Satakunta	4945	5102	5 129	5 161	43	42	42	42

Maakunta	Asukasta per apteekki				Apteekkien lukumäärä			
	2022	2021	2020	2019	2022	2021	2020	2019
Kainuu	5036	5090	5 119	5 165	14	14	14	14
Kymenlaakso	4985	5043	5 088	5 349	32	32	32	32
Etelä-Savo	3434	3377	3 403	3 650	38	39	39	39
Koko maa	6722	6741	6 765	6 793	828	823	818	817

Maakuntakohtainen väestöön suhteutettu apteekkitiheys on säilynyt hyvin samankaltaisena vuosien 2019–2022 aikana (**kuvio 1**). Tämä johtuu siitä, että apteekkien lukumäärä on kasvanut ainoastaan 11 apteekilla ja että maakuntakohtaisessa väestökehityksessä ei ole ollut merkittäviä muutoksia näin lyhyellä tarkastelujaksolla. Syntyvyys- ja kuolleisuuslukujen sekä muuttoliikkeen lisäksi maakuntien asukasmääriin voivat vaikuttaa raja-alueen kuntien siirtyminen maakunnasta toiseen.

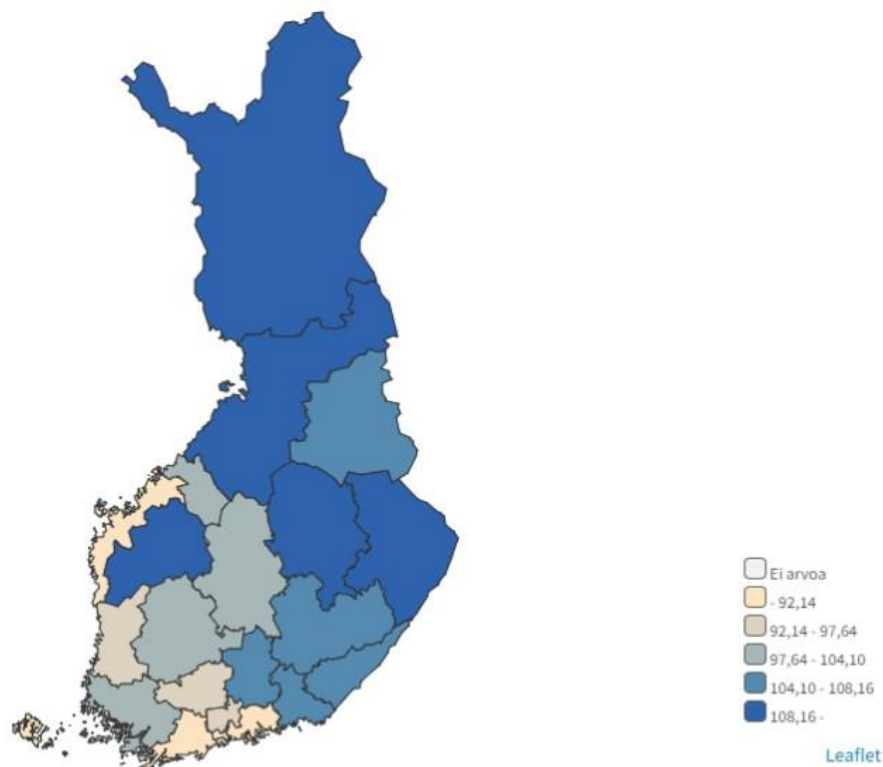

Kuvio 1. Asukkaiden lukumäärä apteekkia kohti maakunnittain vuosina 2019 ja 2022. Aineistossa mukana olevien apteekkien lukumäärä vuonna 2019 oli 817 ja 828 vuonna 2022 (15).

4.3 Apteekit ja alueellinen sairastavuus

Kansalliseen terveysterveysindeksi -indikaattorikonaisuuteen kuuluva sairastavuusindeksi ilmaisee alueen väestön sairastavuutta suhteessa koko maan tasoon. Siinä on otettu huomioon kymmenen eri sairausryhmää, jotka kuvaavat kyseisten sairauksien yleisyyttä väestössä (16). Indeksissä sisältyvät sairausryhmät ovat syövät, sepelvaltimotauti, aivoverisuonitautit, tuki- ja liikuntaelinten sairaudet, vakavat mielenterveyden häiriöt, tapaturmat, muistisairaudet, keuhkosairaudet, diabetes sekä alkoholisairaudet. Indeksissä arvo on sitä suurempi, mitä yleisempää sairastavuus alueella on. Koko maassa sairastavuusindeksi on 100.

Verrattaessa nykyisiä hyvinvointialueita vuosilta 2019–2021 määritettyihin sairastavuuslukuihin, terveimmät suomalaiset näyttävät asuvan Ahvenanmaalla (56), Pohjanmaalla (85) ja pääkaupunkiseudulla (Länsi-Uusimaa 87, Itä-Uusimaa 91, Vantaa-Kerava 92, Helsinki 92) (**kuvio 2**). Eniten sairastetaan Pohjois-Savossa (121), Pohjois-Karjalassa (115) ja Pohjois-Pohjanmaalla (111). Vertailuluvut ovat ikävakioituja, mikä tarkoittaa, että hyvinvointialueiden erilaisten ikärakenteiden vaikutus tuloksiin on poistettu (16).

Kuvio 2. Hyvinvointialueiden erot sairastavuudessa perustuen Kansallisen terveysterveysindeksin ikävakioituun sairastavuusindeksiin vuosilta 2019–2021 (16).

Maakuntien asukkaiden ikärakenteen ja sairastavuuden voi olettaa tasaavan apteekkien välisiä kokoeroja. Pääkaupunkiseudulla, jossa apteekkeja on väestöön suhteutettuna vähiten, sairastavuusindeksi vaihtelee 87–92 välillä. Pohjois-Savossa ja Pohjois-Karjalassa, jossa sairastavuusindeksi on puolestaan korkea, on myös apteekkeja väestöön suhteutettuna enemmän kuin koko maassa keskimäärin. Myös lääkäreiden lääkkeiden määräämiskäytännöt vaihtelevat eri alueilla ja vaikuttavat tätä kautta sekä lääkkeiden myyntiin ja käyttöön että välillisesti myös apteekkien kokoon (17).

4.4 Apteekkien aukioloajat

Apteekkia ja sivuapteekkia on pidettävä avoinna siten, että lääkkeiden saatavuus on turvattu (Lääkelaki 395/1987). Apteekkilupaan voidaan liittää lääkkeiden saatavuuden turvaamiseksi apteekkiliikkeen aukioloaikoja tai sivuapteekin ja apteekin palvelupisteen ylläpitämistä koskevia ehtoja. Tällaisia ehtoja ei toistaiseksi ole nähty tarpeelliseksi asettaa, joskin niitä on harkittu sairaaloiden yhteyteen perustetuille apteekkeille. Apteekkikohtaisten ehtojen asemesta on nähty tärkeänä, että apteekki voi sopia aukioloajoista paikallisen terveydenhuollon kanssa ja asettaa ne asiakaskunnan tarpeita vastaavaksi.

Yksityiset apteekit olivat avoinna keskimäärin 54 tuntia viikossa vuonna 2022 (**taulukko 2**). Lähes 80 prosenttia apteekkeista oli avoinna lauantaisin ja noin 30 prosenttia apteekkeista oli avoinna myös sunnuntaisin. Arkisin apteekit olivat avoinna keskimäärin 9,5 tuntia, lauantaisin keskimäärin 6,6 tuntia ja sunnuntaisin keskimäärin 5,7 tuntia.

Yksityisten pääapteekkien aukiolot olivat pääsääntöisesti laajemmat kuin sivuapteekkien aukiolot. Tämä on ymmärrettävää, sillä sivuapteekit ovat yleensä pienempiä toimintayksiköitä kuin pääapteekit. Sivuapteekit turvaavat lääkkeiden ja apteekkipalveluiden saatavuutta alueilla, jossa itsenäiselle apteekille ei ole riittäviä toimintaedellytyksiä.

Pääapteekit olivat vuonna 2022 avoinna arkisin (ma-pe) keskimäärin 10 tuntia päivässä, lauantaisin keskimäärin 6,6 tuntia ja sunnuntaisin keskimäärin 5,7 tuntia. Sivuapteekit olivat avoinna arkisin keskimäärin 7,4 tuntia, lauantaisin 5,6 tuntia ja sunnuntaisin keskimäärin 5,5 tuntia. Yksityisten pääapteekkien aukiolot vaihtelivat 22,5–141 viikkotunnin välillä ja sivuapteekkien 6–68 viikkotunnin välillä.

Taulukko 2. Yksityisten ja yliopiston apteekkien aukioloajat vuonna 2022.

	Yksityiset apteekit (n = 807)	Yliopistojen apteekit (n = 18)
Pää- ja sivuapteekkien aukioloajat		
Keskiarvo (h/viikko)	54	103
Keskiarvo arkisin, ma-pe (h/päivä)	9,5	15
Avoimna lauantaisin (%)	78	100
Avoimna sunnuntaisin (%)	29	100
Keskiarvo lauantai (h)	6,6	14,3
Keskiarvo sunnuntai (h)	5,7	13,5
Apteekkitoimipisteiden aukioloajat		
Keskiarvo pääapteekit (h/viikko)	58,4	107,5
Keskiarvo sivuapteekit (h/viikko)	38,4	102,6

Yliopistojen apteekkien aukioloajat olivat merkittävästi laajemmat kuin yksityisten apteekkien aukioloajat myös vuonna 2022. Yliopistojen apteekit olivat avoinna keskimäärin 15 tuntia arkisin (ma-pe) ja 13–14 tuntia viikonloppuisin. Kaikki yliopistojen apteekkien toimipisteet olivat avoinna viikonloppuisin. Helsingin yliopiston apteekin ja sen sivuapteekkien aukiolot vaihtelivat 90–168 viikkotunnin välillä ja Itä-Suomen yliopiston apteekki oli avoinna 98 tuntia viikossa.

Vuotta 2022 koskevassa taloustietokyselyssä kerättiin myös tieto apteekkien verkkopalvelun aukioloajoista. Aukioloajalla tarkoitettiin tässä yhteydessä sitä aikaa, jolloin asiakkaan on mahdollista saada verkossa tai etämyyntipalvelussa asioidessaan lääkeneuvontaa välittömästi. Yksityisten apteekkien verkkopalvelun keskimääräinen aukioloaika (n = 192) oli 61 tuntia viikossa, keskimäärin 7,5 tuntia lauantaisin ja 6,5 tuntia sunnuntaisin. Arkisin (ma-pe) verkkopalvelu oli avoinna keskimäärin 10 tuntia. Verkkopalvelun aukioloajat noudattivat pääsääntöisesti apteekin muita aukioloaikoja. Osalla apteekeista verkkopalveluun liittyvää neuvontaa oli saatavilla vain arkipäivisin ja silloinkin apteekin aukioloaikoja suppeammin. Yksityisistä apteekeista 23 ilmoitti verkkopalvelun aukioloajaksi 168 tuntia viikossa, vaikka neuvontaa kerrottiin apteekin verkkosivuilla olevan apteekin aukioloaikojen puitteissa. Näiden apteekkien aukioloajat muutettiin verkkosivuilla ilmoitettujen aukioloaikojen mukaisiksi.

4.5 Apteekkien henkilökuntarakenne

Läkelain (395/1987) mukaan apteekissa ja sivuapteekissa tulee olla tarpeellinen määrä farmaseuttisen tutkinnon suorittanutta henkilökuntaa (56 § 1 mom).

Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea on vuotta 2022 koskevassa apteekkien toiminta- ja taloustietokyselyssä selvittänyt apteekeissa toimivan kokoaikaisen ja osa-aikaisen henkilökunnan määrää. Henkilökunnan lukumäärä on pyydetty ilmoittamaan apteekin ja sivuapteekin summana. Kokoaikaisia työntekijöitä ovat olleet kaikki, jotka työskentelevät viikossa 30 tuntia tai enemmän ja osa-aikaisia puolestaan sellaiset työntekijät, jotka työskentelevät alle 30 tuntia viikossa. Tässä selvityksessä proviisorien lukumäärässä ei ole otettu huomioon apteekkareita. Vuonna 2022 tehdyssä selvityksessä eurooppalaisista apteekkijärjestelmistä on tarkasteltavissa sellaiset luvut, joissa on huomioitu myös apteekkarit (18).

Yksityisissä apteekeissa työskenteli vuoden 2022 lopussa noin 6 900 farmaseuttiseen ja tekniseen henkilökuntaan kuuluvaa (**taulukko 3**) henkilöä. Henkilökunnasta 79 prosenttia oli kokoaikaisia. Farmaseuttisen henkilökunnan (proviisorit ja farmaseutit) osuus kokoaikaisen henkilökunnan määrästä oli 69 prosenttia. Lisäksi yksityisissä apteekeissa oli 633 apteekkaria, joita ei otettu huomioon varsinaisessa henkilökunnan määrässä. Yksityisissä apteekeissa työskenteli apteekkarin lisäksi keskimäärin kymmenen kokoaikaista työntekijää, joista kuusi oli farmasian ammattilaisia.

Osa-aikaisen henkilökunnan rakenne oli erilainen kuin kokoaikaisen, sillä osa-aikaisissa työntekijöissä oli vähemmän proviisoreita ja enemmän teknistä sekä muuta henkilökuntaa kuin kokoaikaisissa. Vuonna 2022 osa-aikaisten farmaseuttien osuus oli lisääntynyt ja osa-aikaisen muun henkilökunnan osuus vastaavasti vähentynyt vuoteen 2021 verrattuna.

Yhteensä apteekeissa työskenteli lähes 8 000 työntekijää, kun myös yliopistojen apteekkien henkilökunta otetaan huomioon. Lisäksi 67 prosenttia apteekeista (n = 425) oli käyttänyt

vuokratyövoimaa vuoden 2022 aikana. Puolet apteekeista oli rekrytoinut vuoden aikana uusia kokoaikaisia tai osa-aikaisia farmaseutteja tai proviisoreita, mutta 33 % ei ollut onnistunut rekrytoinnissa, koska hakijoita ei ollut ollut.

Taulukko 3. Kokoaikaisen ja osa-aikaisen henkilökunnan määrä yksityisissä apteekeissa (n = 633) Suomessa vuoden 2022 lopussa (Lähde: Fimean apteekeilta keräämät tiedot).

Kokoaikaiset					Osa-aikaiset				
Ammattiryhmä	Lukumäärä	Osuus (%)	Keskiarvo	Mediaani	Ammattiryhmä	Lukumäärä	Osuus (%)	Keskiarvo	Mediaani
Proviisori	651	12	1,2	1	Proviisori	99	7	0,2	0
Farmaseutti	3 082	57	5	5	Farmaseutti	616	42	1,3	1
Farmanomi	34	0	0,1	0	Farmanomi	25	2	0,1	0
Lääketechnikko	533	10	1,1	1	Lääketechnikko	57	4	0,1	0
Lääketyöntekijä	216	4	0,5	0	Lääketyöntekijä	51	3	0,1	0
Tekninen apulainen	717	13	1,4	1	Tekninen apulainen	437	29	1	0
Muu	196	4	0,4	0	Muu	197	13	0,5	0
Yhteensä	5 429	100	9,6	8	Yhteensä	1 482	100	3,3	1

4.6 Apteekien lääkemyynti ja -kustannukset

Suomen lääketilaston mukaan Suomessa myytiin lääkkeitä lähes 3,8 miljardilla eurolla vuonna 2022 (13). Lääkkeiden kokonaismyynti kasvoi noin neljä prosenttia edelliseen vuoteen verrattuna. Luku koostuu avohuollon lääkkeiden arvonlisäverollisesta vähittäismyynnistä ja tukkuhintojen mukaisesta myynnistä sairaaloille. Lääkkeiden kokonaismyynnistä 77 prosenttia (2,9 miljardia) myytiin vuonna 2022 avohuollon apteekeista, mikä pitää sisällään sekä resepti- että itsehoitolääkkeitä. Apteekien kautta myydyimpiä lääkevalmisteita euromääräisellä tukkumyynnillä mitattuna vuonna 2022 olivat apiksabaani (tukkumyynti 63 miljoonaa euroa), adalimumabi (tukkumyynti 45 miljoonaa euroa) ja semaglutidi (tukkumyynti 42 miljoonaa euroa).

Lääketilaston mukaan nikotiinikorvausvalmisteet olivat myydyin lääkevalmiste Suomessa vuonna 2022, kattaen niiden kaikki myyntikanavat (13). Nikotiinikorvausvalmisteiden tukkumyynti oli noin 73 miljoonaa euroa, tukkumyynnin laskiessa kolme prosenttia edellisvuoteen verrattuna. Apteekien kautta näistä valmisteista myytiin noin 10 prosenttia. Suurin osa nikotiinikorvausvalmisteista myydään apteekien ulkopuolella, kuten tupakkatuotteita myyvissä vähittäiskaupoissa, kioskeissa, huoltoasemilla ja ravitsemusliikkeissä myyntipaikan sijaintikunnan myöntämän vähittäismyyntiluvan perusteella.

4.6.1 Resepti- ja itsehoitolääkkeiden myynti

Avohuollon apteekkien lääkemyynti verollisin vähittäismyyntihinnoin vuonna 2022 oli yhteensä 2,9 miljardia euroa (13). Suurin osa tästä eli 86 prosenttia apteekkien lääkemyynnistä oli reseptilääkkeitä (2,5 miljardia euroa). Reseptilääkkeiden myynti kasvoi 3,9 prosenttia vuoteen 2021 verrattuna. Itsehoitolääkkeiden osuus apteekkien lääkemyynnistä oli 14 prosenttia (398 miljoonaa euroa). Itsehoitolääkkeiden myynti kasvoi 10,6 %, kun kahtena edellisenä vuotena myynti on laskenut 2–3 % vuosivauhtia. Verolliset myyntihinnat sisältävät tukkuhinnan lisäksi Valtioneuvoston asetuksen mukaisen lääketaksan ja alennetun arvonlisäveroprosentin 10 prosenttia mukaisen arvonlisäveron. Reseptilääkkeillä vähittäismyyntihintaan kuuluu tämän lisäksi lääketaksa-asetuksessa määritelty toimitusmaksu.

Vuonna 2022 myydyimpiä itsehoitolääkkeitä verollisin vähittäismyyntihinnoin tarkasteltuna olivat ruoansulatuselinten sairauksien ja aineenvaihduntasairauksien lääkkeet (104 miljoonaa euroa) ja näistä erityisesti ummetuslääkkeet (38 prosenttia vähittäismyyntistä). Seuraavaksi myydyimpiä itsehoitolääkkeitä olivat hengityselinten sairauksien lääkkeet (69 miljoonaa euroa) ja tuki- ja liikuntaelinten sairauksien lääkkeet kuten kipulääkkeet (63 miljoonaa euroa) (13).

Itsehoitolääkkeiden hintakilpailu ja itsehoitolääkkeistä kaikille asiakkaille annettavat alennukset ovat olleet mahdollisia 1.4.2022 lähtien asetusmuutoksen 713/2013 perusteella. Alennusta voi antaa enintään lääketaksan mukaisen katteen verran. Itsehoitolääkkeistä annetuista alennuksista oli viisi kysymystä apteekkien taloustietokyselyssä. Vastaus saatiin 644 apteekkarilta. Noin 62 % apteekkareista (n = 396) ilmoitti antaneensa alennuksia itsehoitolääkkeistä veteraaneille (10 % alennus ollut asetuksessa jo aikaisemminkin). Lähes kolme neljäsosaa apteekkareista (n = 475) ilmoitti, ettei ollut antanut alennuksia itsehoitolääkkeistä 1.4.2022 voimaan tulleen asetusmuutoksen takia.

Alennuksia oli annettu 1.4.2022 voimaan tulleen asetusmuutoksen perusteella keskimäärin 41 eri valmisteesta (eri VNR), mediaani oli 7,5 valmistetta (n = 212). Yleisimmät itsehoitolääkkeet, joista oli annettu alennuksia, olivat kipu-, allergia- ja vatsalääkkeet.

Apteekkareista 289 ilmoitti antaneensa alennuksia itsehoitolääkkeistä yhteensä 663 357 euroa (sisältää myös YA:n), apteekkarikohtaisen alennuksen keskiarvo oli 2295 euroa ja mediaani 489 euroa. Ilman Helsingin yliopiston apteekkia keskiarvo oli 1491 euroa ja mediaani 484 euroa. Näistä (n = 289) apteekkeista 64 % sijaitsi kaupunkimaisissa kunnissa, 21 % maaseutumaisissa kunnissa ja 15 % taajaan asutuissa kunnissa. Euromääräisissä alennuksissa ovat mukana myös veteraanalennukset ja kanta-asiakasalennukset, koska apteekkien tietojärjestelmien raporteista ei pysty erottelamaan annettuja alennuksia.

4.6.2 Apteekkien toimittamat lääkemääräykset

Apteekkikohtaisesti toimitettujen lääkemääräysten lukumäärä kuvastaa apteekin kokoa. Yhdellä lääkemääräyksellä toimitetaan yleensä enintään kolmen kuukauden hoitoaikaa vastaava lääkemäärä. Sellaista lääkettä, jonka yhden pakkauksen arvonlisäverollinen vähittäishinta on toimitushetkellä korkeampi kuin 1 000 euroa, voidaan kuitenkin toimittaa kerralla enintään yhden kuukauden hoitoaikaa vastaava valmistemäärä. Annosjaellusta lääkkeestä muodostuu puolestaan yksi toimitettu lääkemääräys kahden viikon välein. Toimitettuihin lääkemääräyksiin sisältyvät myös verkkopalvelun kautta ja eurooppalaisilla lääkemääräyksillä toimitetut lääkemääräykset.

Suomalaisista apteekeista (n = 637) toimitettiin yli 75 miljoonaa lääkemääräystä vuonna 2022 (**taulukko 4**). Lääkemääräyksistä noin 68,2 miljoonaa toimitettiin yksityisistä apteekeista ja niiden sivuapteekeista. Yliopistojen apteekkien (n = 2) toimittamien lääkemääräysten määrä oli 7,2 miljoonaa, mikä oli lähes 10 prosenttia kaikista lääkemääräyksistä. Käytännössä tämä tarkoitti noin 13,5 lääkemääräystä jokaista suomalaista kohden ja noin 2 020 lääkemääräystä jokaista Suomessa toiminutta lääkkeen määrääjää kohden (13).

Edelliseen vuoteen verrattuna toimitettujen lääkemääräysten lukumäärä kasvoi noin kahdeksan prosenttia. Vuosina 2019–2022 toimitettujen lääkemääräysten lukumäärä on noussut lähes 10 miljoonalla eli lähes 15 prosenttia. Toimitettujen lääkemääräysten lukumäärässä ovat mukana edellä kuvatusti myös annosjakelun lääkemääräykset. Apteekkien annosjakeluasiakkaiden määrä on noussut viime vuosina ja tämä selittää ainakin osittain toimitettujen lääkemääräysten lukumäärän kasvua (19).

Vuonna 2022 yksityisistä apteekeista toimitettiin keskimäärin 84 200 lääkemääräystä jokaista yksittäistä apteekkitoimipistettä kohden (n = 810) ja keskimäärin 107 700 lääkemääräystä jokaista yksityistä apteekkia kohden (n = 633). Apteekkitoimipisteillä tarkoitetaan tässä yhteydessä apteekkeja ja sivuapteekkeja omina yksiköinä. Apteekkikäsitteellä tarkoitetaan puolestaan apteekin ja sivuapteekin muodostamaa yhtä yksikköä.

Taulukko 4. Apteekkien toimittamat lääkemääräykset vuosina 2019–2022 (n = 637, miljoonaa kappaletta).

Apteekkien toimittamat lääkemääräykset (milj. kpl)	2019	2020	2021	2022
Yksityiset apteekit	59,37	61,04	63,36	68,17
Yliopistojen apteekit	6,30	6,25	6,61	7,24
Yhteensä	65,67	67,29	69,97	75,42

Eurooppalaisia lääkemääräyksiä toimitettiin apteekeista vuonna 2022 yhteensä 4 085 kappaletta ja Pro auctore -lääkemääräyksiä noin 18 500 kappaletta.

4.6.3 Reseptilääkkeiden kustannukset

Reseptilääkkeiden kustannukset katetaan lääkkeiden käyttäjien maksamilla omavastuilla ja sairausvakuutuksesta maksettavilla korvauksilla korvausjärjestelmään kuuluvien reseptilääkkeiden osalta. Korvausjärjestelmään kuulumattomien lääkkeiden kustannukset lääkkeen käyttäjä maksaa kokonaisuudessaan itse. Lisäksi joissakin tapauksissa reseptilääkkeiden kustannuksia maksetaan toimeentulotuesta.

Laki sähköisestä lääkemääräyksestä on velvoittanut vuoden 2017 alusta lähtien lääkkeen määrääjää määräämään ja allekirjoittamaan kaikki reseptit sähköisesti. Lisäksi teknisen syyn takia paperireseptillä tai puhelimitse määrätyt lääkkeet muutetaan apteekissa sähköisiksi ja tallennetaan Reseptikeskukseen. Kaikilla apteekeilla on pääsy Kannan Reseptikeskukseen ja sähköisellä lääkemääräyksellä lääkkeet voidaan toimittaa mistä tahansa Suomen apteekista. Reseptikeskukseen tallentuvat kaikkien sähköisellä lääkemääräyksellä apteekista toimitettujen lääkkeiden tiedot riippumatta lääkkeen korvattavuudesta (sisältää myös ei korvattavien lääkkeiden toimitukset). Lääkemääräys ja sen toimitus kertoo asiakirjana tietoja

siitä, mitä apteekki on asiakkaalle toimitannut. Asiakirjaan sisältyy aina tietyt pakolliset tiedot, muun muassa lääkkeen kustannukset, jotka koostuvat lääkepakkausten hinnasta ja apteekin toimitusmaksusta. Kustannuksista ei ole vähennetty mahdollista sairausvakuutuskorvauksen osuutta.

Apteekeista toimitettujen reseptilääkkeiden kustannuksia vuosina 2019–2022 on tarkasteltu **taulukossa 5** Kannan Reseptikeskuksen aineiston perusteella (14). Aineisto sisältää kaikkien toiminnassa olleiden apteekkien ja sivuapteekkien tiedot kyseiseltä vuodelta. Apteekeista sähköisellä lääkemääräyksellä toimitettavien lääkkeiden toimitusmäärät ovat kasvaneet neljän vuoden aikana 14,5 prosenttia ja niiden kustannukset 9,3 prosenttia. Sähköisten lääkemääräyksien toimitusmäärien ja kustannusten vaihtelu on merkittävää, ja ne heijastavat apteekkien kokoeroja samalla tavalla kuin liikevaihto. Apteekkikohtaisen toimitusten keskekustannusten vaihteluväli vuonna 2022 oli 10,32–103,62 euroa, joka kuvastaa apteekkien heterogeenisyyttä ja apteekkien asiakaskunnan erilaisuutta. Tähän voi vaikuttaa muun muassa väestön sairastavuus, ikärakenne sekä harvinaislääkkeiden että muiden kalliiden lääkehoitojen käyttö. Kuitenkin toimituskohtainen keskimääräinen kustannus on pysynyt vuosien 2019–2022 aikana jotakuinkin samalla tasolla.

Taulukko 5. Kannan sähköisten lääkemääräysten rekisterin mukaiset apteekkien toimittamat lääkemääräykset sekä lääkemääräysten toimittamisen kustannukset vuosina 2019–2022.

	2019	2020	2021	2022
Apteekkien määrä aineistossa^b	818	821	823	828
Lääkemääräysten toimitukset vuodessa, kpl				
Kaikki apteekit, yhteensä	65 357 910	66 451 012	69 837 011	74 828 619
Minimi	1 346	1 002	1 737	2 276
Maksimi ^a	597 733	752 411	798 422	814 193
Mediaani	60 822	63 709	67 294	71 915
Keskiarvo ^b	79 900	80 939	84 857	90 373
Lääkemääräysten toimitusten kokonaiskustannukset vuodessa, 1000 euroa				
Kaikki apteekit, yhteensä	2 469 568	2 526 243	2 591 963	2 699 055
Minimi	57	35	35	83
Maksimi ^a	19 860	20 436	20 014	21 130
Mediaani	2 133	2 276	2 352	2 450
Keskiarvo ^b	3 019	3 077	3 149	3 260
Toimituskohtainen keskekustannus, euroa				
Minimi	9,76	9,98	10,55	10,32
Maksimi ^a	93,50	95,19	103,37	103,62
Mediaani	39,14	39,60	38,85	37,74
Apteekkikohtaisten keskiarvojen keskiarvo	39,07	39,35	38,68	38,12

^a Tiedoista poistettu Helsingin yliopiston apteekki. ^b Kaikki Suomen apteekit.

5 Yleiskuva apteekkien liiketoiminnasta ja kannattavuudesta

Riittävä liikevaihto ja tarkoituksenmukainen kustannusrakenne ovat kannattavan yritystoiminnan edellytyksenä (20). Tässä tilinpäätösanalyysissä apteekkien liikeluoksen riittävyttä on tarkasteltu absoluuttisesti, jolloin kannattavuutta mitataan tuottojen ja kulujen välisenä erotuksena. Lisäksi tunnuslukuja on suhteutettu apteekin liikevaihtoon.

Erityisesti liikevoittoa tarkasteltaessa on hyvä ottaa huomioon, että apteekin liikeluosto sisältää apteekkarin palkan, liiketoiminnan riskin sekä oman pääoman tuoton. Näiden erien kustannuksen määrittämiseksi ei ole olemassa yksikäsitteisiä raja-arvoja, jotka tarkasti mahdollistaisivat sen laskemisen, missä vaiheessa apteekkitoiminta muuttuu kannattavasta kannattamattomaksi. Tässä tilinpäätösanalyysissä asian merkitystä on kuitenkin arvioitu erisuuruisten laskennallisten palkkaokaisujen kautta.

5.1 Liikevaihto

Liikevaihdoksi luetaan tuotteiden ja palveluiden myynnistä saadut tuotot, joista on vähennetty myönnetty alennukset, arvonlisävero ja muut välittömästi myynnin määrään perustuvat verot (Kirjanpitolaki 1336/1997).

Apteekkien liikevaihto koostuu lääkkeiden, elintarvikkeiden ja yleisten kauppatavaroiden myynnistä, lääkemyynnistä laitoksille, sopimusvalmistuksesta, farmaseuttisten palveluiden myynnistä sekä tax free -myynnistä. Tässä tilinpäätösanalyysissä lääkemyyntiin on yhdistetty myös sopimusvalmistus, lääkemyynti laitoksille sekä nikotiinikorvausvalmisteiden myynti. Elintarvikkeiden myynti on puolestaan yhdistetty yleisten kauppatavaroiden myyntiin. Lisäksi sivuapteekkien liikevaihto on yhdistetty pääapteekin liikevaihtoon. Tässä käsiteltävä liikevaihto sisältää myös apteekkiveron.

Aineiston apteekkien arvonlisäveroton kokonaisliikevaihto sekä arvonlisäverollisen lääkemyynnin ja yleisten kauppatavaroiden myynnin arvo vuosina 2019–2022 eri liikevaihtoryhmissä on kuvattu **liitteissä 1–3**. Tarkasteltavat apteekit (n = 543–628) eivät välttämättä ole samoja tarkastelujakson kaikkina vuosina. Vaikka aineistot eivät ole täysin yhtäläiset, voidaan niitä vertaamalla kuitenkin arvioida liikevaihdon ja myynnin ajallista kehitystä sekä muutosten nopeutta.

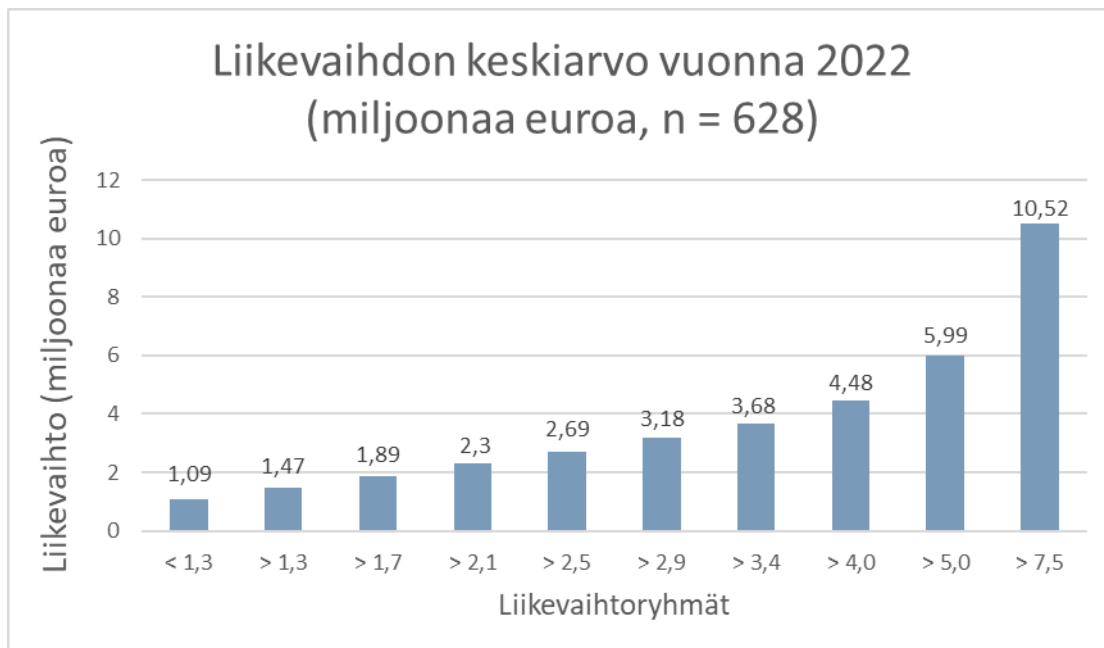
Apteekit on jaettu kymmeneen liikevaihtoryhmään, jotka mukailevat apteekkiverolainsäädännön liikevaihtorajoja. Liikevoittoa tarkasteltaessa analyysiin on otettu mukaan kultakin vuodelta vain ne apteekit, joissa on ollut sama omistaja koko tilikauden ajan. Omistajavaihdostilanteessa liikevoitto ei mahdollisesti ole kirjanpidollisesti vertailukelpoinen muun aineiston kanssa.

5.1.1 Liikevaihdon kehitys

Vuonna 2022 aineiston apteekkien (n = 628) keskimääräinen arvonlisäveroton liikevaihto oli liki 4,4 miljoonaa euroa ja mediaani 3,8 miljoonaa euroa (**liite 1**). Vuoteen 2021 verrattuna kokonaisliikevaihto kasvoi 125 miljoonaa euroa (3,9 %). Kokonaisliikevaihto kasvoi koko tarkastelujaksolla 8,5 prosenttia (279 miljoonaa euroa). Tämä selittyy muun muassa sillä,

että lääkemyynnin liikevaihto on kasvanut viime vuosina erityisesti kalliiden lääkkeiden osalta.

Aiempien tilinpäätösanalyysien havaintoa tukien, yksityiset apteekit ovat keskenään hyvin erilaisia. Vuonna 2022 pienimmän liikevaihtoryhmän liikevaihdon keskiarvo oli 1,1 miljoonaa euroa. Suurimman liikevaihtoryhmän vastaava tunnusluku oli yli 10,5 miljoonaa euroa (**kuvio 3**).

Kuvio 3. Yksityisten apteekkien liikevaihdon keskiarvo liikevaihtoryhmittäin vuonna 2022 (n = 628, miljoonaa euroa)

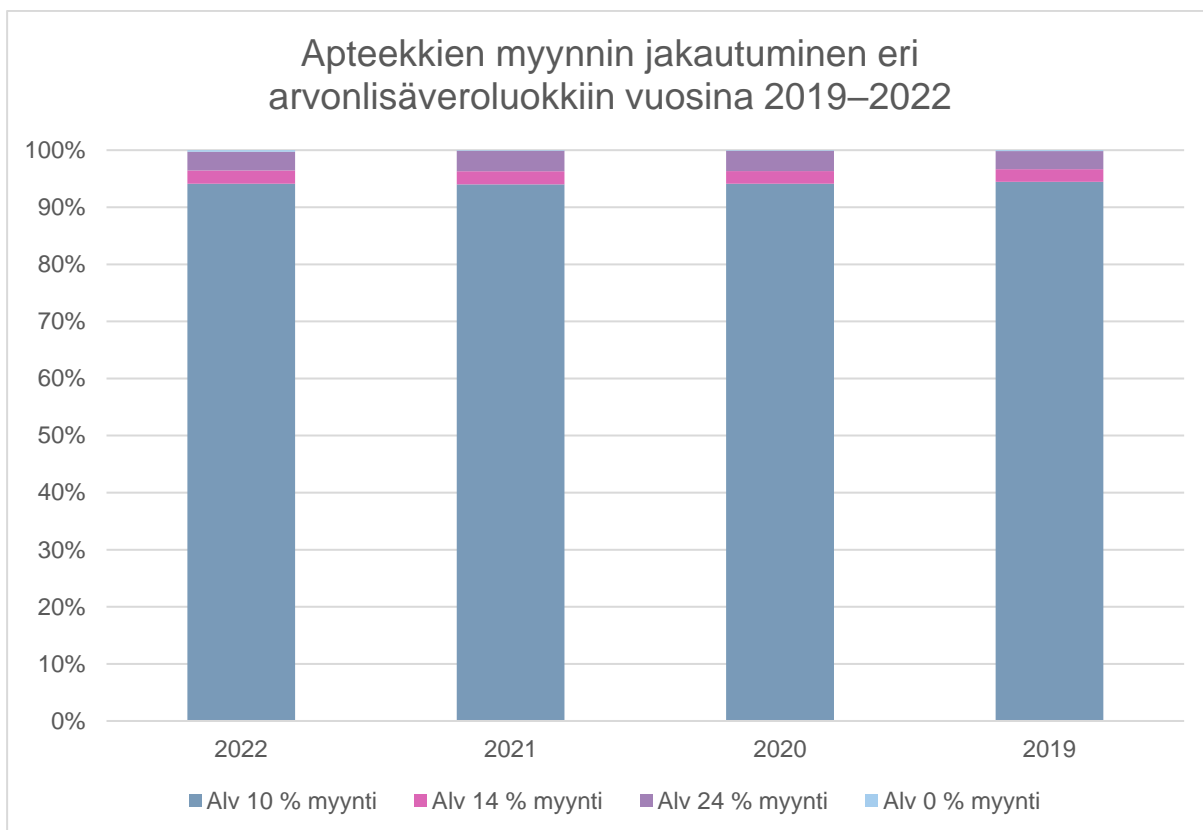
Yksityisten apteekkien jakautuminen lukumääräisesti liikevaihtoryhmittäin tai niiden suhteelliset osuudet kokonaisliikevaihdosta eivät juurikaan poikkea vuonna 2022 edellisen vuoden havainnoista (12). Vuonna 2022 aineiston apteekeista kolmasosa kuului kahteen suurimpaan liikevaihtoryhmään apteekkien lukumäärän (n = 211) perusteella (**taulukko 6**). Kokonaisliikevaihdon perusteella kahteen suurimpaan liikevaihtoryhmään lukeutuvien apteekkien osuus oli kuitenkin 45 prosenttia aineiston apteekkien yhteenlasketusta liikevaihdosta, mikä oli 7 prosenttia vähemmän kuin vuonna 2021. Neljään pienimpään liikevaihtoluokkaan kuuluvat apteekit (n = 162) muodostivat kokonaisliikevaihdon perusteella puolestaan 11 prosenttia apteekkien yhteenlasketusta liikevaihdosta.

Taulukko 6. Yksityiset apteekit liikevaihtoryhmittäin vuonna 2022 (n = 628).

Liikevaihtoryhmä, miljoonaa euroa	Apteekkien lukumäärä	Liikevaihdon summa, euroa	Osuus liikevaihdosta, %	Liikevaihdon keskiarvo, euroa
< 1,3	18	19 565 000	1	1 087 000
1,3–1,7	43	63 368 000	2	1 474 000
1,7–2,1	50	94 455 000	3	1 889 000
2,1–2,5	51	117 117 000	4	2 296 000
2,5–2,9	47	126 617 000	5	2 694 000

Liikevaihtoryhmä, miljoonaa euroa	Apteekkien lukumäärä	Liikevaihdon summa, euroa	Osuus liikevaihdosta, %	Liikevaihdon keskiarvo, euroa
2,9–3,4	56	178 003 000	6	3 179 000
3,4–4,0	65	239 070 000	9	3 678 000
4,0–5,0	87	389 593 000	14	4 478 000
5,0–7,5	147	880 142 000	32	5 987 000
> 7,5	64	673 331 000	24	10 521 000
Yhteensä	628	2 781 260 000	100	4 429 000

Tarkastelujaksolla 2019–2022 apteekkien myynnin jakautumisessa arvonlisäveroluokittain ei ole havaittavissa muutoksia (**kuvio 4**). Vuonna 2022 apteekkien arvonlisäverottomasta kokonaisliikevaihdosta lääkkeiden myynti muodosti 94 prosenttia (alv 10 %). Elintarvikkeiden ja ravintolisien (alv 14 %) osuus oli 2,3 prosenttia, muiden yleisten kauppatavaroiden (alv 24 %) osuuden ollessa 3,3 prosenttia kokonaisliikevaihdosta. Nollaveroluokan myynnin osuus kasvoi muutaman prosentin kymmenyksen vuoteen 2021 verrattuna, sen ollessa kuitenkin alle 0,5 prosenttia.

Kuvio 4. Apteekkien myynnin jakautuminen eri arvonlisäveroluokkiin vuosina 2019–2022.

5.1.2 Lääkemyynti

Arvonlisäverollisen lääkemyynnin keskiarvo oli liki 4,6 miljoonaa euroa ja mediaani noin 4 miljoonaa euroa vuonna 2022 (liite 2). Apteekkien keskimääräinen lääkemyynti kasvoi 4 prosenttia (noin 176 000 euroa) vuoteen 2021 verrattuna ja 8 prosenttia (noin 343 000 euroa) vuoteen 2019 verrattuna. Lääkemyynnin kasvua selittäviä tekijöitä ovat muun muassa ikääntyvän väestön lääkkeiden käytön lisääntyminen sekä avopuolen terveydenhuollon vahvistuminen. Näiden lisäksi lääkemyynnistä entistä suurempi osa on uusia kalliita lääkkeitä.

Lääkemyynnin osuus apteekkien kokonaismyynnistä on edellisvuosien tapaan merkittävä (94 %). Vuoteen 2021 verrattuna lääkemyynti kasvoi suhteellisesti tarkasteltuna eniten (7,2 %) suurimmassa liikevaihtoryhmässä. Pienimmässä liikevaihtoryhmässä lääkemyynti väheni puolestaan vajaa neljä prosenttia ja toiseksi pienimmässä liikevaihtoluokassa vajaa 5 prosenttia. Vuonna 2022 kahdessa suurimmassa liikevaihtoryhmässä lääkemyynti kasvoi 5,3–7,2 prosenttia, mikä on enemmän kuin vuonna 2020, jolloin kasvua oli 2,4–3,2 prosenttia. Vuonna 2022 keskimääräinen muutos lääkemyynnissä vuoteen 2021 verrattuna oli 4 prosenttia kun vuonna 2021 vastaava luku oli 2,3 prosenttia.

5.1.3 Farmaseuttiset palvelut

Apteekissa ja sivuapteekissa voidaan harjoittaa varsinaisen apteekkitoiminnan lisäksi myös terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen ja sairauksien ehkäisyyn liittyvää palvelutoimintaa (Läkelaki 395/1987). Toiminnan tarkoituksena ei kuitenkaan saa olla lääkkeiden käytön tarpeeton lisääminen, eikä palvelutoiminta saa haitata lääkkeiden toimittamista tai lääkkeisiin liittyvää neuvontaa.

Farmaseuttisia palveluita on Suomessa tarjolla laajalti, mutta ne eivät ole toistaiseksi vakiintuneet käyttöön. Farmaseuttisten palveluiden sisältöä tai vähimmäisvaatimuksia ei myöskään ole kansallisesti määritelty, jolloin palveluiden laatu voi vaihdella apteekeittain.

Farmaseuttisia palveluita ovat esimerkiksi apteekkien lakisääteiset maksuttomat tehtävät kuten lääke- ja hintaneuvonta sekä yhteisvaikutusten tarkastaminen, mutta nämä eivät luonnollisesti näy apteekkien liikevaihdossa. Tyypillisiä maksullisia farmaseuttisia palveluita ovat puolestaan lääkehoidon eri tasoiset arvioinnit, astma- ja diabetespalvelu, inhalaatiohoidon tarkistus ja lääkkeiden annosjakelu. Lääkkeiden annosjakelu on apteekkien eniten käytetty palvelu, mutta seuraavaksi esitetyt liiketoiminnan luvut eivät huomioi annosjakelun tietoja.

Vuonna 2022 farmaseuttisten palveluiden liikevaihtoa ilmoitti 84 yksityistä apteekkaria. Liikevaihtoa ilmoitettiin kokonaisuudessaan 45 520 euron edestä. Farmaseuttisten palveluiden liikevaihdon keskiarvo oli 746 euroa (1 326 euroa vuonna 2021) ja mediaani 170 euroa (174 euroa vuonna 2021).

5.1.4 Verkkopalvelu

Apteekin verkkopalvelulla tarkoitetaan apteekin palveluiden myyntiä asiakkaalle internetissä tehdyn tilauksen perusteella (Läkelaki 395/1987). Lääkkeiden myynti verkkopalvelun kautta on ollut sallittua helmikuusta 2011 lähtien. Fimea on pyytänyt apteekkeja ilmoittamaan verkkopalvelun liikevaihdon vuodesta 2017 lähtien.

Vuoden 2022 lopussa oli lähes 250 yksityistä apteekkia, joissa oli käytössä ainakin yksi apteekin verkko- tai etämyyntipalvelu. Näistä 225 ilmoitti apteekin verkkopalvelun liikevaihtotietoja (**taulukko 7**). Tämä on 14 prosenttia enemmän kuin vuonna 2021. Yksityisten apteekkien verkkopalvelun liikevaihto oli puoli prosenttia verkkopalvelun liikevaihtotietoja ilmoittaneiden apteekkien kokonaisliikevaihdosta. Osalla apteekeista oli verkkopalvelu, mutta sille ei ollut kertynyt liikevaihtoa tai sen osalta ei ollut ilmoitettu tarvittavia liikevaihtotietoja vuodelta 2022.

Verkkopalvelusta ilmoittaneiden yksityisten apteekkien verkkopalveluiden yhteenlaskettu liikevaihto vuonna 2022 oli noin 5,9 miljoonaa euroa, mikä oli 36 prosenttia enemmän kuin vuonna 2021. (**taulukko 7**). Keskimääräinen liikevaihto oli 26 022 euroa ja mediaani 6 283 euroa. Keskiarvon ja mediaanin välinen suuri ero kuvastaa verkkopalvelun tarjoajien välisiä eroja ja käytön suurta vaihtelua Suomessa. Keskimääräinen liikevaihto kasvoi vuoteen 2021 verrattuna 17 prosenttia. Pienin ilmoitettu yksityisen apteekin verkkopalvelun liikevaihto oli 11 euroa ja suurin 1,4 miljoonaa euroa.

Yksityisten apteekkien verkkopalvelun tarjoajien määrä on lisääntynyt neljän vuoden tarkastelujakson aikana merkittävästi (84 vs. 225) (**taulukko 7**). Vuosina 2020–2021 Covid19-pandemia lisäsi sekä apteekkien verkkopalvelujen tarjoajien määrää että etäpalveluiden kysyntää ja verkkoasiointi oli yksi keino vähentää paikan päällä asiointia pandemian aikana.

Taulukko 7. Verkkopalvelun liikevaihdosta ilmoittaneiden yksityisten apteekkien verkkopalvelun liikevaihdon tunnusluvut vuosina 2019–2022.

Vuosi	Verkkopalvelun liikevaihdon ilmoittaneiden apteekkien lukumäärä	Liikevaihto yhteensä, (miljoonaa euroa)	Liikevaihdon keskiarvo (euroa)	Liikevaihdon mediaani (euroa)	Verkkopalvelun liikevaihdon osuus apteekin kokonaisliikevaihdosta (prosenttia)
2019	84	2,15	25 558	1 341	0,5
2020	152	3,5	23 419	4 310	0,5
2021	195	4,3	22 174	4 597	0,4
2022	225	5,85	26 022	6 283	0,5

Lääkemyynnin osuus verkkopalveluiden liikevaihdosta vuonna 2022 oli 70 prosenttia. Lääkemyynnin yhteenlaskettu liikevaihto oli noin 4,1 miljoonaa euroa, joka on 30 prosenttia enemmän kuin vuonna 2021. Keskimääräinen lääkemyynti oli 18 204 euroa ja mediaani 4 223 euroa. Yksityisten apteekkien verkkopalveluiden lääkemyyntistä (alv 10 %) 41 prosenttia oli itsehoitolääkkeiden myyntiä vuonna 2022.

Verkkopalvelun myynnissä korostuu kivijalka-apteekkia enemmän yleisten kauppatarvikkeiden myynti. Verkkopalvelun kautta hankitaan esimerkiksi intiimituotteita ja sellaisia valmisteita, joiden toimittamisen yhteydessä asiakas haluaa erityisesti varmistaa, että keskustelu henkilökohtaisista asioista voidaan käydä ulkopuolisten kuulematta. Apteekissa paikan päällä asioidessa yksityisyyden suoja on koettu jossain määrin puutteelliseksi, mutta verkkopalvelussa tätä ongelmaa ei ole (21).

5.1.5 Yleisten kauppatavaroiden myynti

Aineiston apteekkien yleisten kauppatavaroiden arvonlisäverollisen myynnin keskiarvo vuonna 2022 oli noin 297 000 euroa ja mediaani 225 000 euroa (**liite 3**). Yleisten kauppatavaroiden myynti muodosti noin seitsemän prosenttia yksityisten apteekkien arvonlisäverottomasta kokonaisliikevaihdosta. Yleisiksi kauppatavaroiksi luetaan tässä tarkastelussa 24 ja 14 prosentin arvonlisäverokannan mukaiset valmisteet.

Yleisten kauppatavaroiden myynnin keskiarvo kasvoi liki 5 prosenttia vuoteen 2021 verrattuna. Vuonna 2022 toiseksi pienimmässä liikevaihtoryhmässä (1,3–1,7 miljoonaa euroa) yleisten kauppatavaroiden myynnissä oli laskua noin 4 prosenttia edellisvuoteen verrattuna. Kaikissa muissa liikevaihtoryhmissä havaittiin myynnin kasvua ja 2,5–2,9 miljoonan euron liikevaihtoryhmässä kasvu oli suurinta (10,6 %). Vuosien 2019–2022 aikana yleisten kauppatavaroiden myynnin keskiarvo on noussut 11 prosenttia. Yleisten kauppatavaroiden myynnin kehitykseen vaikuttaa myös se, että liikevaihdon kasvaessa niiden myynti siirretään usein apteekin yhteydessä toimivalle osakeyhtiölle. Apteekkien yhteydessä toimivia yhtiöitä tarkastellaan **luvussa 6**.

5.1.6 Nollaveroluokka

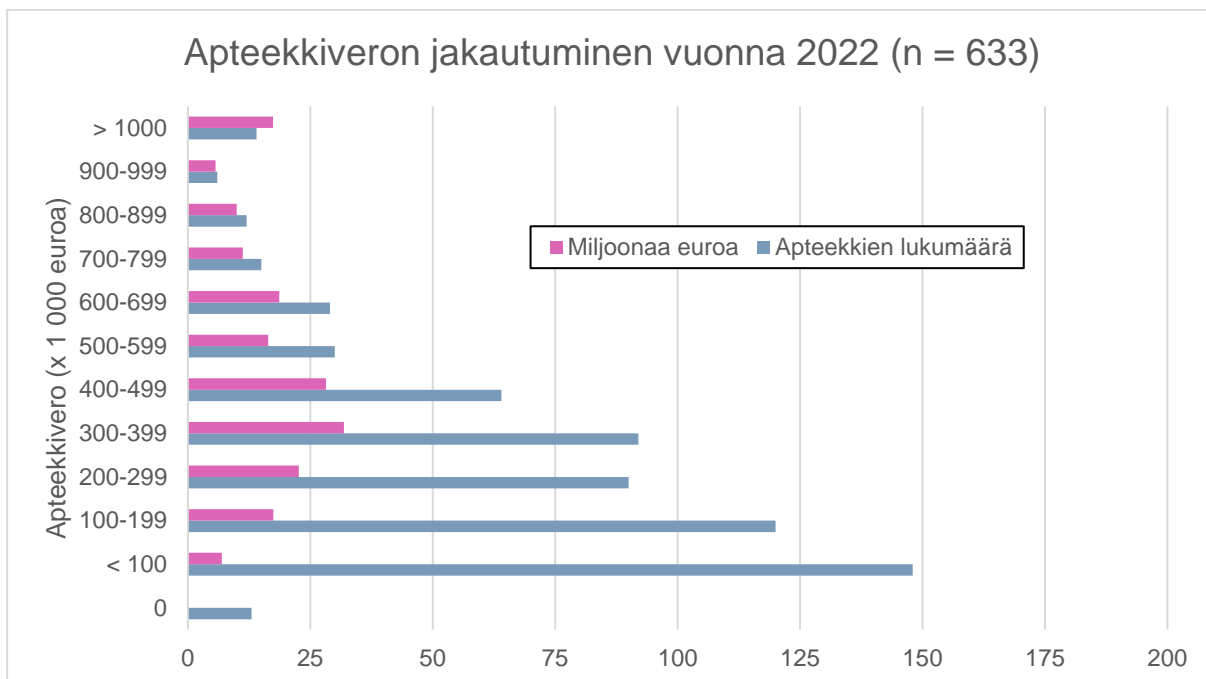
Lääkkeiden ja yleisten kauppatavaroiden lisäksi apteekkien liikevaihdossa voi olla mukana arvonlisäverotonta myyntiä. Tällaista myyntiä ovat esimerkiksi tax free -myynti ja apteekkarin omat ostot 850 euron rajaan asti.

Vuonna 2022 nollaveroluokan myyntiä oli aineiston apteekeissa noin 2,6 miljoonan euron arvosta, mikä on liki 74 000 euroa enemmän kuin vuonna 2021. Nollaveroluokan osuus aineiston apteekkien arvonlisäverottomasta kokonaisliikevaihdosta oli 0,30 prosenttia, mikä on muutaman prosentin kymmenyksen enemmän kuin vuonna 2021 (0,09 %). Nollaveroluokan myynnin kasvu selittyy arvonlisäverolain muutoksesta, jolla koronapikatestit vapautettiin väliaikaisesti arvonlisäverosta vuonna 2022 (1369/2021, 38 e §).

5.1.7 Apteekkivero

Verovuotta 2022 koskevaa apteekkiveroa tilitettiin valtiolle noin 214 miljoonaa euroa (22). Aineiston yksityisten apteekkien (n = 633) osuus kokonaisverokertymästä oli noin 186 miljoonaa euroa. Keskimäärin yksityiset apteekit tilittivät apteekkiveroa 294 000 euroa, mediaanin ollessa noin 239 000 euroa. Suurin maksettu apteekkivero oli liki 1,6 miljoonaa euroa. Aineiston apteekeista 13 ei maksanut apteekkiveroa lainkaan.

Aineiston yksityisten apteekkien tilittämän apteekkiveron jakautuminen apteekkiveron suuruuden ja apteekkien lukumäärän mukaan vuonna 2022 on esitetty **kuviossa 5**. Neljännes apteekeista (n = 161) tilitti apteekkiveroa alle 100 000 euroa. Hieman alle puolet apteekeista (n = 281) tilitti apteekkiveroa korkeintaan 200 000 euroa ja euromääräisesti tarkasteltuna näiden apteekkien osuus aineiston apteekkien apteekkiverokertymästä oli 13 prosenttia. Euromääräisesti suurimman yhteenlasketun apteekkiverokertymän (noin 32 miljoonaa euroa) muodostivat ne apteekit, joiden tilittämä apteekkivero oli 300 000–399 000 euron välillä.

Kuvio 5. Apteekkiveron jakautuminen yksityisten apteekkien kesken vuonna 2022 (n = 633).

Aineiston apteekkien apteekkiveroa käsittelevissä luvuissa on huomioitu myös ne yksityiset apteekit, jotka on perustettu vuonna 2022 sekä ne apteekit, joiden liikevaihtotietoihin liittyy epäselvyyksiä. Luvuissa ei ole huomioitu yliopiston apteekkien tietoja.

5.2 Myyntikate

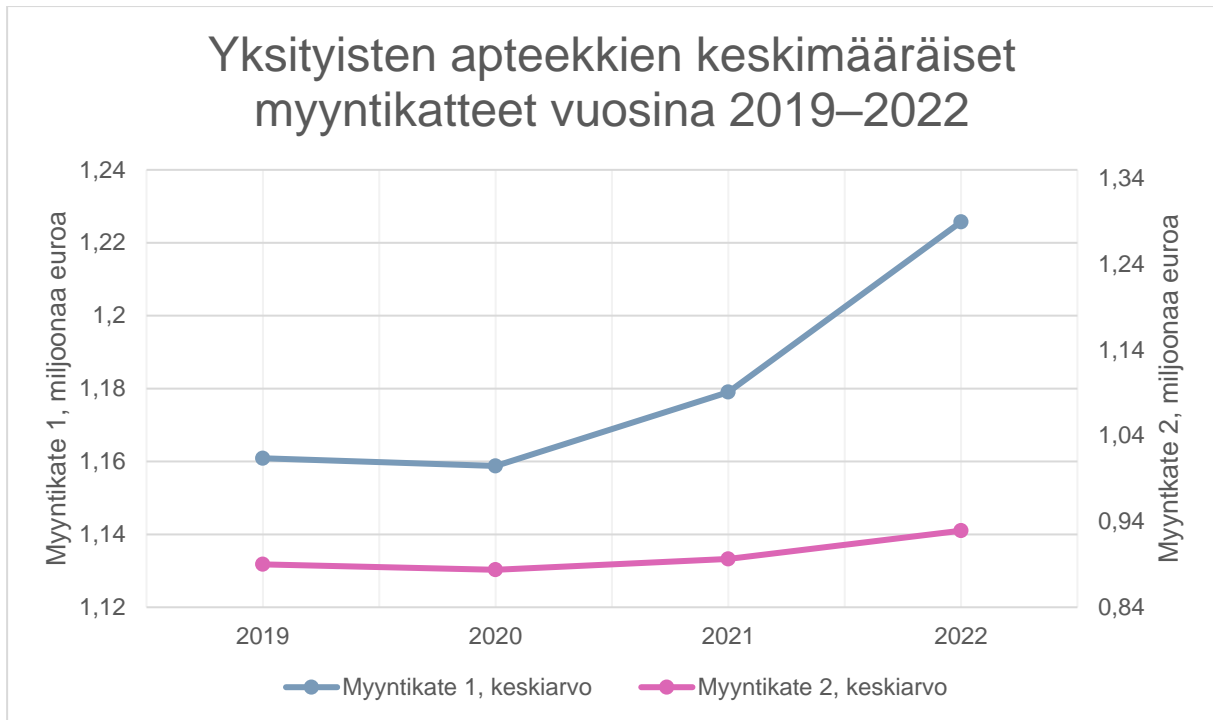
Myyntikate osoittaa sen, kuinka paljon yritykselle jää katetta myyntituotoista myyntiä vastaavien tavaraostojen vähentämisen jälkeen (20). Nykylainsäädännön mukaan myyntikatteita ei esitetä virallisessa tuloslaskelmassa, mutta apteekkien myyntikatetarkastelua hyödynnetään esimerkiksi lääketaksan muutosten vaikutuksia tai muutostarpeita arvioitaessa.

Lääkkeen vähittäismyyntihinta ja apteekin osuus lääkkeen hinnasta määräytyy Valtioneuvoston lääketaksa-asetuksen mukaisesti (713/2013). Lääketaksa on regressiivinen, jolloin apteekin saama myyntikate pienenee suhteellisesti lääkkeen hinnan kasvaessa. Koska lääkemyynti muodostaa noin 94 prosenttia apteekkien kokonaisymyynnistä, on apteekkien myyntikate näin ollen suurelta osin säänneltyä. Reseptilääkkeiden myyntikate on erilaisen laskentakaavan takia itsehoitolääkkeiden myyntikatetta pienempi.

Apteekkien kirjanpidossa tarkastellaan kahta myyntikatelukua. Myyntikate 1 saadaan vähentämällä liikevaihdosta välittömästi myytävään valmisteeseen, useimmiten lääkkeeseen liittyvät kustannukset kuten tavaraostot. Myyntikate 2 huomioi lisäksi apteekkiveron (aikaisemmin apteekkimaksu).

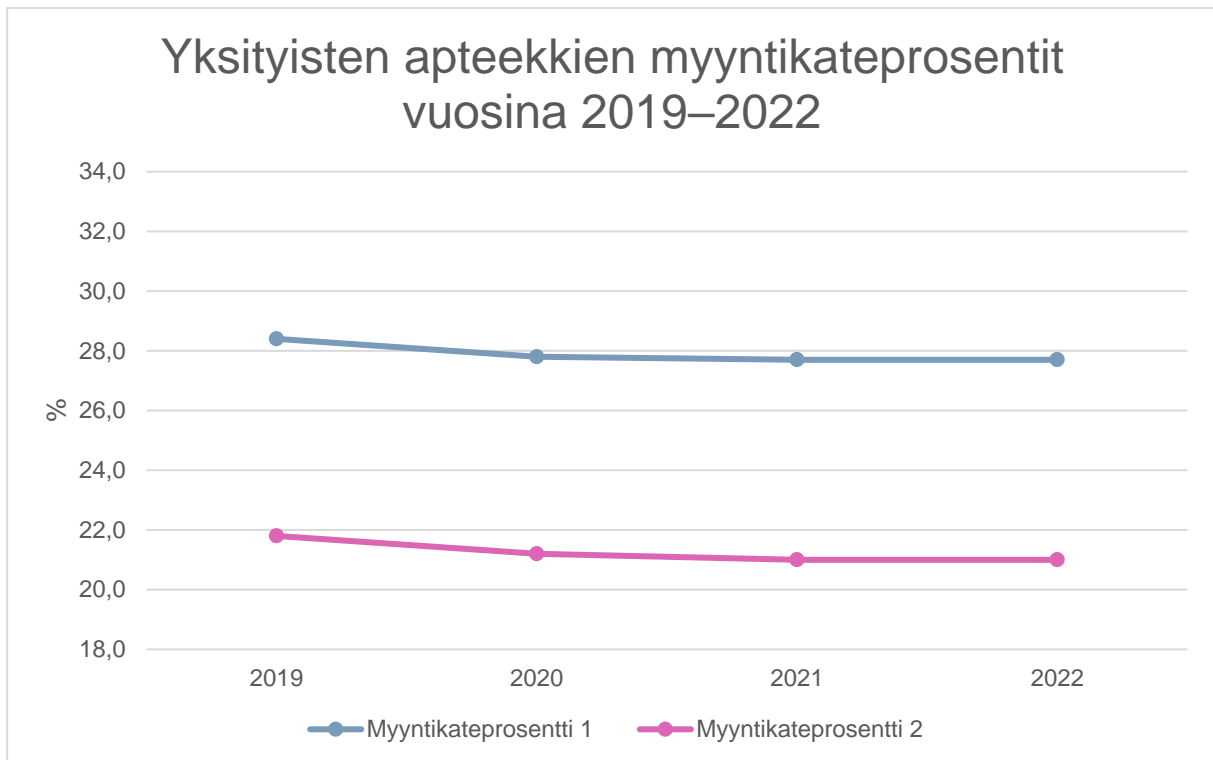
Aineiston yksityisten apteekkien (n = 611–626) myyntikatetiedot liikevaihtoryhmittäin vuosina 2019–2022 on kuvattu **liitteissä 4–5**. Vuonna 2022 apteekkien keskimääräinen myyntikate 1 oli 1,23 miljoonaa euroa ja apteekkiveron huomioiva keskimääräinen myyntikate 2 noin 929 000 euroa. Yksityisten apteekkien keskimääräiset myyntikatteet ovat nousseet vuodesta 2020 alkaen (**kuvio 6, liitteet 4–5**). Keskimääräinen myyntikate 1 on noussut 1,16

miljoonasta 1,23 miljoonaan euroon ja keskimääräinen myyntikate 2 puolestaan 884 000 eurosta 929 000 euroon.

Kuvio 6. Yksityisten apteekkien (n = 611–626) euromääräiset myyntikatteet 1 ja 2 vuosina 2019–2022 (keskiarvo, miljoonaa euroa).

Yksityisten apteekkien keskimääräinen myyntikateprosentti 1 oli 28 prosenttia ja keskimääräinen myyntikateprosentti 2 oli 21 prosenttia vuonna 2022 (**liitteet 4–5**). Myyntikateprosentteissa on havaittavissa laskua vuosina 2019–2022, mutta vuoden 2022 myyntikateprosentteissa 1 ja 2 ei ollut muutoksia vuoteen 2021 verrattuna (**kuvio 7, liitteet 4–5**). Myyntikateprosentti 1 on laskenut vuoteen 2019 verrattuna noin 2,6 prosenttia ja myyntikateprosentti 2 puolestaan noin 3,7 prosenttia. Selittävinä tekijöinä myyntikatteiden laskuun on nähty suhteellisesti pienempikatteisten kalliiden lääkkeiden myynnin osuuden kasvaminen ja myynnin kasvusta aiheutunut apteekkiveron kasvu.

Kuvio 7. Yksityisten apteekkien (n = 611–626) myyntikateprosentit 1 ja 2 vuosina 2019–2022.

Apteekkiveron jälkeinen myyntikateprosentti 2 vaihtelee apteekin lääkemyynnin ja tämän perusteella määräytyvän apteekkiveron suuruuden mukaan. Myyntikateprosentit ovat suurempia pienillä apteekeilla kuin suurilla apteekeilla (**liitteet 4–5**).

Apteekkiveromekanismilla on tarkoitus tukea pienten apteekkien elinkelpoisuutta. Lääkelain (385/1987) mukaan yksittäisen lääkevalmisteen myyntikate voi olla pienempi kuin apteekkiverolain (770/2016) mukaan määräytyvä apteekkivero.

Apteekkien myyntikatetietojen vertailua hankaloittaa kuitenkin se, että sellaisilla apteekeilla, joilla ei ole osakeyhtiötä, myyntikatteen laskennassa ovat mukana myös yleisten kauppatarvikkeiden myynti ja puolestaan apteekeilla, joilla on osakeyhtiö, myyntikate kuvastaa lähinnä lääkkeiden myyntikatetta, sillä yleisten kauppatarvikkeiden myynti tapahtuu osakeyhtiön puolella. Tämä ilmiö selittää osaltaan sitä, miksi liikevaihdoltaan suurilla apteekeilla myyntikateprosentit ovat pienempiä kuin liikevaihdoltaan pienillä apteekeilla.

5.3 Liikevoitto (-tappio) ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja

Liikevoitto ilmaisee yrityksen liiketoiminnan tuloksen ennen korkoja, tilinpäätössiirtoja ja veroja (Kirjanpitoasetus 1752/2015). Apteekkien kohdalla liikevoitossa on tämän lisäksi mukana myös apteekkarin palkka, liiketoiminnan riski sekä oman pääoman tuotto.

Aineiston apteekkien (n = 547, yksityiset apteekit ilman omistajanvaihdoksia) vuoden 2022 keskimääräinen liikevoitto ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja oli 264 915 euroa ja mediaani 239 639 euroa (**liite 6**). Vuoteen 2021 verrattuna liikevoiton keskiarvo nousi 7,5 prosenttia ja vuoteen 2019 verrattuna kasvua oli 7,4 prosenttia. Eri vuosien tunnuslukujen vertailussa on

otettava huomioon se, että aineiston apteekit ja määrä (n = 543–556) vaihtelevat vuosittain omistajavaihdosten takia.

Vuonna 2022 liikevoitto (-tappio) ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja vaihteli aineiston apteekeissa -453 535–1 636 681 euron välillä. Liikevaihtoryhmäkohtaisten liikevoittojen/tappioiden minimien ja maksimien perusteella on havaittavissa, että apteekit ovat hyvin heterogeenisiä sekä kokonaisuudessaan että liikevaihtoryhmien sisällä. Yksittäisten apteekkien vaikutus keskiarvoon voi olla merkittävä etenkin sellaisissa liikevaihtoryhmissä, joissa apteekkeja on vähän tai yksittäisen apteekin tappio on suuri.

5.3.1 Liikevoittoon (-tappioon) vaikuttavat tekijät

Apteekin taloudelliset toimintaedellytykset ovat riippuvaisia muun muassa siitä millaisella liikepaikalla tai millaisten kulkureittien ja asiakasvirtojen varrella apteekki sijaitsee ja toisaalta onko kyse kaupunkimaisesta, taajaan asutusta tai maaseutumaisesta alueesta. Apteekkien liikevoittoon vaikuttavia tekijöitä on tarkasteltu tässä yhteydessä vertaamalla aineiston apteekkien liiketoiminnan eri kulueriä suhteessa apteekkien liikevaihtoon (**taulukko 8**). Apteekkien liikevoittoon vaikuttavia kulueriä ovat palkat, henkilöstökulut, henkilöstövuokrauskulut, poistot ja toimitilavuokrat sekä muut liiketoiminnasta aiheutuvat kulut. Muutokset osuuksissa eivät kerro kuluerien keskimääräisestä kasvusta tai laskusta, vaan niiden osuuden muutoksista suhteessa liikevaihtoon. Apteekkien lukumäärä vaihtelee vuosittain, minkä takia luvut eivät ole suoraan vertailukelpoisia keskenään. Kulueriä koskevat luvut mahdollistavat kuitenkin kehityssuunnan tarkastelun.

Vuonna 2022 palkkakulujen keskimääräinen osuus apteekkien liikevaihdosta oli 8,5 prosenttia. Henkilöstökulujen, sisältäen palkka- ja sivukulut, osuus oli vuoden 2021 tapaan liki 11 prosenttia. Henkilöstökustannusten osuus liikevaihdosta voi olla hyvinkin pieni sellaisissa apteekeissa, joissa apteekkarin oman työn osuus on suuri ja henkilökuntaa on vähän. Apteekkien rekrytointivaikkeudet ja farmaseuttipula ovat saattaneet aiheuttaa sen, että apteekkari lisää omaa työpanostaan, jolloin tämä voi vaikuttaa apteekin liikevoiton kasvuun. Lisäksi palkkojen ja henkilöstökulujen osuus on laskenut vuosina 2019–2022, mikä voi selittyä esimerkiksi digitalisaation, robotiikan tai tehokkuuden lisääntymisestä.

Henkilöstökulujen laskua selittää osittain myös se, että henkilöstövuokraus on yleistynyt tarkastelujakson aikana. Esimerkiksi vuonna 2020 alkanut pandemia on saattanut vaikuttaa henkilöstövuokraukseen. Henkilöstövuokrauskuluja ilmoitti 71 prosenttia (n = 445) aineiston apteekeista. Vuodelta 2019 henkilöstövuokrauskuluja ilmoitti 426 apteekkia, vuonna 2020 puolestaan 418 apteekkia ja vuonna 2021 apteekeista 436 ilmoitti henkilöstövuokrauskuluja. Henkilöstövuokrauskulujen osuus apteekkien liikevaihdosta oli noin 0,7 prosenttia vuonna 2022.

Toimitilavuokrien osuus apteekkien liikevaihdosta on pysynyt vuosien 2019–2022 aikana melko samalla tasolla (1,5–1,7 %). Liiketoiminnan muiden kulujen osuus tarkastelujaksolla oli 3,5–3,9 prosenttia liikevaihdosta. Liiketoiminnan muista kulueristä osa on säännöllisiä kuluja, kuten vakuutus-, sähkö- ja postikulut. Osa kuluista on kuitenkin sellaisia, jotka vaihtelevat apteekin taloustilanteen mukaan kuten mainonta-, markkinointi-, matka- ja koulutuskustannukset.

Taulukko 8. Aineiston apteekkien keskimääräisiä liiketoimintakuluja vuosilta 2019–2022 (n = 613–627).

Liiketoimintakulun keskimääräinen osuus liikevaihdosta, prosenttia	2019	2020	2021	2022
Apteekkien lukumäärä	613	614	620	627
Palkat	8,89	8,71	8,53	8,51
Henkilöstökulut (palkat + sivukulut)	11,40	11,21	10,95	10,84
Henkilöstövuokrauskulut	0,97	0,64	0,67	0,72
Poistot	0,77	0,87	0,73	0,75
Toimitilavuokrat	1,54	1,52	1,71	1,57
Muut liiketoimintakulut	3,72	3,94	3,53	3,65

5.3.2 Liikevoitto (-tappio) verojen jälkeen ja apteekkarin palkkaoikaisu

Eri yhtiömuotoja kohdellaan verotuksessa eri lailla. Apteekkitoimintaa harjoitetaan toiminimellä ja yhtiömuodon takia apteekkari ei voi maksaa itselleen palkkaa. Tästä syystä apteekkarin palkka on mukana apteekin tuloksessa ja verotustiedoissa. Apteekin tulosta kohdellaan verotuksessa pääosin ansiotulona sen sijaan, että sen voisi saada pääomatuloksi. Osakeyhtiöillä on esimerkiksi mahdollista maksaa yrityksenä yhteisövero ja sen jälkeen jakaa osinkoja omistajille, mutta toiminimellä toimivalla apteekkarilla tätä mahdollisuutta ei ole.

Palkkaoikaisua suositellaan tilanteissa, joissa omistajan työpanos yrityksessä on mukana yrityksen tuloksessa ja työpanosta vastaavaa palkkaa ei ole esitelty tuloslaskelmassa kuluna (23). Käytännössä apteekkarit nostavat palkkansa yksityisottoina suoraan taseen omaa pääomaa veloittaen, jolloin tämä ei näy tuloslaskelmassa ollenkaan. Yksityisottojen rinnastaminen omistajan palkkaan ei tuota välttämättä oikeaa tulosta, koska yksityisottojen määrä on riippuvainen apteekin maksuvalmiudesta ja apteekkarin rahan tarpeesta eikä näin ollen ole samalla tavalla joka kuukausi toistuva kiinteä summa, kuin palkka on.

Apteekin tilinpäätöksessä esitetty tilikauden liikevoitto (-tappio) sisältää siis apteekin liiketoiminnan tuloksen lisäksi apteekkarin palkan. Apteekkarin palkkaoikaisun suuruudesta tai liiketoiminnan tuloksen ja apteekkarin palkan erottamisesta ei ole olemassa yleisesti hyväksyttyä määritelmää. Tämän takia tässä tilinpäätösanalyysissä ilmiötä on tarkasteltu **esimerkeissä 1–3** kolmen eri palkkaoikaisun kautta vähentämällä apteekkien keskiarvotuloksesta erisuuruisia vuosiansioita (**taulukko 9**).

Esimerkki 1. Proviisorin mediaaniansio vuonna 2022 oli 4 783 euroa kuukaudessa (24). Oletus on, että yhden kuukauden palkka kattaa vuosilomakorvauksen ja vuorolisät.

$$13 \times 4\,783 \text{ €} = 62\,179 \text{ €} \approx 62\,000 \text{ €}$$

Esimerkki 2. Apteekkiproviisorin ylin taulukkopalkka vuonna 2022 oli 5 408 euroa kuukaudessa (25). Ylin taulukkopalkka edellyttää yli 8 vuoden työkokemusta. Oletus on, että apteekkarina toimivalla proviisorilla on palvelusvuosia ja vastuullisia tehtäviä enemmän kuin keskivertoproviisorilla. Arvio sisältää myös vuosilomakorvauksen ja vuorolisät.

$$13 \times 5\,408 \text{ €} = 70\,304 \text{ €} \approx 70\,000 \text{ €}$$

Esimerkki 3. Riski- ja investointilisän sisältävä vuosiansio perustuu apteekkiproviisorin ylimpään taulukkopalkkaan, vuosilomakorvaukseen, yritystoiminnan 20 prosentin riskilisään ja investointivaraan, sekä vuosilomasijaisen palkkaamiseen kuudeksi viikoksi. Apteekkarin investointipaineet ja yrittäjäriski eivät suhteellisesti katsottuna ole yhtä suuria kuin monella muulla alalla, mutta apteekkari kuitenkin vastaa yritystoiminnasta koko henkilökohtaisella omaisuudellaan toisin kuin osakeyhtiössä, jossa omistajan taloudellinen vastuu rajoittuu sijoitettuun pääomaan ja mahdollisiin vakuuksiin.

$$13 \times 5\,408 \text{ €} \times 20 \% + 1,5 \times 4\,783 \text{ €} = 91\,539,3 \text{ €} \approx 92\,000 \text{ €}$$

Yksityisten apteekkareiden, joiden omistamalla apteekilla oli täysi tilikausi ilman omistajanvaihdosta (n = 537) verotettavat tulot vuonna 2022 olivat yhteensä 143,8 miljoonaa euroa ja voitto verojen jälkeen oli yhteensä 87,9 miljoonaa euroa. Laskennallinen veroprosentti näillä apteekeilla. Aineiston apteekkien keskimääräinen palkkakoikaistu liikevoitto laskennallisten verojen jälkeen vaihteli 105 600–124 000 euron välillä vuonna 2022 (**taulukko 10**).

Taulukko 9. Apteekkien palkkakoikaistu liikevoitto vuoden 2022 aineistolla (n = 537).

	Esimerkki 1	Esimerkki 2	Esimerkki 3
Keskimääräinen liikevoitto ennen veroja, euroa	264 915	264 915	264 915
Palkkakoikaisu, euroa	62 000	70 000	92 000
Verot laskennallisella veroprosentilla (38,9 %), euroa	78 953	75 840	67 280
Keskimääräinen palkkakoikaistu liikevoitto verojen jälkeen, euroa	123 962	119 075	105 635

Palkkakoikaistu liikevoitto verojen jälkeen on todellisuudessa jonkin verran laskennallisia arvoja pienempi, sillä apteekkareiden vuosittaisessa verotuksessa tässä laskelmassa vähennetyistä palkkakoikaisusta on myös maksettava tuloveroa kunkin apteekkarin henkilökohtaisen veroprosentin mukaan.

5.3.3 Liikevoiton (-tappion) jakautuminen

Apteekin liiketoiminta on positiivista, jos sen tulos kattaa liiketoiminnan kustannukset ja apteekkarin palkan. Vuonna 2022 lähes kaikilla (99 %) aineiston apteekeista (n = 547) liikevoitto ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja sekä apteekkarin palkkakoikaisua oli suurempi kuin nolla (**taulukko 10**). Apteekeista 6 oli tappiollisia, eli niiden tulos oli negatiivinen eikä se riittänyt kattamaan liiketoiminnan kustannuksia. Tappiollisten apteekkien osuus aineistosta oli pienempi kuin vuonna 2021 (1 % vs. 2 %).

Vuonna 2022 aineiston apteekeista 24 (4 %) teki liikevoittoa sen verran, että se vastasi korkeintaan proviisorin mediaanivuosiensiota (62 000 euroa). Apteekeista 96 prosentilla liiketulos ennen veroja ja tilinpäätössiirtoja oli enemmän kuin proviisorin mediaanivuosiensio. Vastaavasti 28 apteekin (5 %) liikevoitto oli korkeintaan 70 000 euroa, joka on proviisorin ylimpään taulukkopalkkaan perustuva vuosiansio. Jos tätä vuosiansiotasoa pidetään vaihtoehtoiskustannuksen rajana, aineiston apteekkareista noin 95 prosenttia ansaitsi

enemmän apteekkarina kuin olisi ansainnut proviisorina vuonna 2022. Vuoteen 2021 verrattuna sekä proviisorin mediaanivuosiansion verran että ylimmän taulukkopalkan verran liikevoittoa tuottaneiden apteekkien määrä laski noin kahden prosenttiyksikön verran.

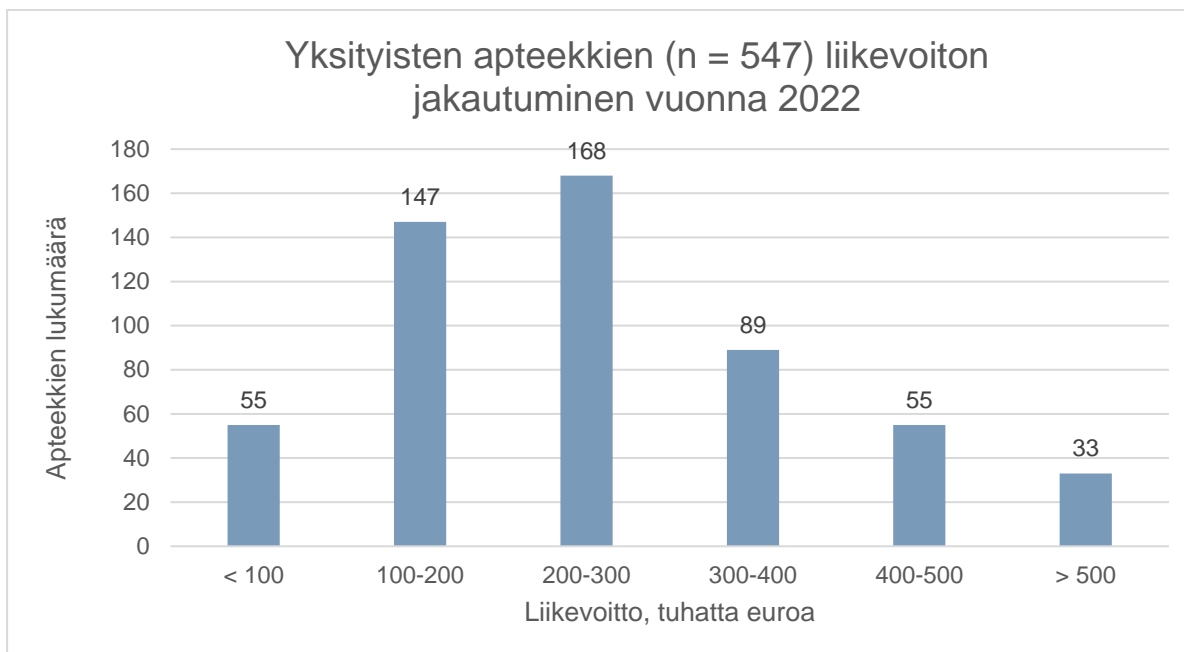
Kun vuosiansioissa otettiin huomioon myös 20 prosentin investointi- ja riskilisiä, oli aineistossa 48 sellaista apteekkia, joiden liikevoitto ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja oli korkeintaan 92 000 euroa (~ 9 %) vuonna 2022. Vuoden 2021 tapaan yli 90 prosentissa aineiston apteekeista liikevoitto ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja oli enemmän kuin suurin apteekkarin palkkaosikaisu 92 000 euroa.

Taulukko 10. Aineiston yksityisten apteekkien liikevoiton ja -tappion jakautuminen ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja vuonna 2022 (n = 547).

Liikevoitto (-tappio) ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja, euroa	Apteekkien lukumäärä, (kumuloitava lukumäärä)	Osuus aineistosta (kumuloitava osuus), prosenttia
< 0 ^a	6	1,1
0–62 000 ^b	18 (24)	3,3 (4,4)
62 000–70 000 ^c	4 (28)	0,7 (5,1)
70 000–92 000 ^d	20 (48)	3,4 (8,5)
92 000–100 000	7 (55)	1,3 (9,8)
100 000–200 000	147 (202)	26,9 (36,7)
200 000–300 000	168 (370)	30,7 (67,4)
300 000–400 000	89 (459)	16,3 (83,7)
400 000–500 000	55 (514)	10,1 (93,8)
500 000–600 000	12 (526)	2,2 (96)
≥ 600 000	21 (547)	3,8 (100)
Yhteensä	547	100

^a Tappiollinen. ^b Proviisorin mediaanivuosiansio. ^c Proviisorin ylin taulukkopalkka, vuosiansio. ^d Proviisorin yli taulukkopalkka + investointi- ja riskilisiä (20 prosenttia).

Aineiston apteekkien (n = 547) keskimääräistä liikevoiton jakautumista ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja vuonna 2022 on tarkasteltu **kuviossa 8**. Kymmenellä prosentilla apteekeista liikevoitto oli alle 100 000 euroa. Hieman yli puolet (58 prosenttia) aineiston apteekeista ansaitsi liikevoittoa 100 000–300 000 euroa mikä on noin 6 prosenttiyksikköä vähemmän kuin vuonna 2021. Liikevoittoa 300 000–400 000 euroa ansaitsevien apteekkien osuus oli puolestaan kolme prosenttiyksikköä enemmän (16 %) kuin vuonna 2021. Kuudella prosentilla apteekeista liikevoitto oli yli 500 000 euroa.

Kuvio 8. Aineiston yksityisten apteekkien liikevoiton jakautuminen vuonna 2022 (n = 547).

5.3.4 Liikevoittoprosentti

Varsinaisista tilinpäätöksen kannattavuutta kuvaavista tunnusluvuista tässä tilinpäätösanalyysissä on käytetty liikevoitto- eli liiketulosprosenttia. Liikevoittoprosentti kuvaa sitä, kuinka monta prosenttia apteekin liikevaihdosta jää liikevoitoksi ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja. Se soveltuu yksittäisen apteekin tai apteekkien väliseen vertailuun, mutta ei apteekkitoiminnan vertaamiseen muihin aloihin (20). Vuonna 2022 apteekkien (n = 547) keskimääräinen liikevoittoprosentti oli 6 prosenttia (**taulukko 11**). Liikevoittoprosentissa ei ole huomioitu apteekkarin palkkakoikaisua tai muita tuottoja, jotka ovat apteekeilla pieniä verrattuna muihin toimialoihin.

Taulukko 11. Aineiston yksityisten apteekkien liikevoittoprosentit vuosina 2019–2022 (n = 540–552).

	2019	2020	2021	2022
Apteekkien lukumäärä	551	552	540	547
Liikevoitto yhteensä ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja, miljoonaa euroa	136,07	137,59	132,72	144,91
Liikevaihto yhteensä, miljoonaa euroa	2 279,42	2 323,41	2 338,13	2 425,1
Liikevoittoprosentti ilman palkkakoikaisua, keskiarvo	6,0	5,9	5,7	6,0

Apteekkien liikevoittoprosenttia on hyvä arvioida myös apteekkarin palkkakoikaisujen kautta aivan kuten liikevoittoa arviotaessakin. Vuonna 2022, kun otettiin huomioon proviisorin mediaaniansioon (62 000 euroa) perustuva apteekkarin palkkakoikaisu, liikevoittoprosentti oli 4,6 prosenttia. Proviisorin ylimmän palkkaluokan mukainen ansioon perustuva apteekkarin palkkakoikaisu (70 000 euroa) laskee liikevoittoprosentin 4,4 prosenttiin ja investointivaran sekä

riskilisen sisältävän palkkakoikaisun (92 000 euroa) jälkeen liikevoittoprosentti oli 3,9 prosenttia. Arvioinnissa palkkakoikaistut liikevoittoprosentit on laskettu kaikkien aineiston (n = 537) apteekkien palkkakoikaistun liikevoiton summasta sekä liikevaihdon summasta.

5.4 Apteekkien markkinointiyhtiöt

Läkelain (395/1987) mukaan apteekit eivät voi muodostaa apteekkiketjuja, sillä apteekin voi omistaa vain apteekkiluvan saanut yksityishenkilö. Apteekkarien yhteisömuotoisissa olevien markkinointiyhtiöiden perustaminen on kuitenkin sallittua ja niihin liittyminen on apteekkeille vapaaehtoista.

Apteekkien markkinointiyhtiöön kuulumisen mahdollistaa kuitenkin joidenkin ketjumuotoiseen toimintaan liittyvien etujen hyödyntämisen. Etuja ovat muun muassa yhtiön brändin, sen yhteisten kampanjoiden ja markkinointikanavien kuten asiakaslehtien hyödyntäminen sekä jäsenapteekkien mahdollisuus osallistua erilaisiin koulutuksiin. Edellä mainittujen lisäksi markkinointiyhtiöön kuulumisen mahdollistaa volyyrialennusten saamisen eri tuotteista, pois lukien lääkevalmisteet.

Fimea on pyytänyt apteekkeja ilmoittamaan apteekin kuulumisen apteekkien markkinointiyhtiöön vuodesta 2020 lähtien. Aineiston apteekkeista yli puolet (n = 386) ilmoitti kuuluvansa johonkin markkinointiyhtiöön vuonna 2022 (**taulukko 12**). Markkinointiyhtiöön kuuluvista apteekkeista reilu kolmannes (39 %) kuului Avainapteekkeihin, Laatuapteekkien osuuden ollessa 23 prosenttia. Apteekki Nyt -asiakaslehden markkinointiyhtiöön kuului yhdeksän prosenttia markkinointiyhtiöihin kuuluvista aineiston apteekkeista. Muiden markkinointiyhtiöiden osuus aineiston markkinointiyhtiöihin kuuluvista apteekkeista oli 0,3–6,7 prosenttia.

Taulukko 12. Markkinointiyhtiöön kuulumisesta ilmoittaneiden aineiston apteekkien suhteelliset osuudet markkinointiyhtiöittäin vuosina 2020–2022.

Markkinointiyhtiö	Aineiston apteekkien (n = 406) osuus vuonna 2020, prosenttia	Aineiston apteekkien (n = 426) osuus vuonna 2021, prosenttia	Aineiston apteekkien (n = 386) osuus vuonna 2022, prosenttia
Avainapteekit	45,0	42,0	39,4
Laatuapteekit	21,5	23,5	23,1
Pharma Fellows	7,1	6,6	6,7
Apteekki Nyt -asiakaslehti (Apteekkikustannus Oy)	5,9	8,0	9,3
Sisu-apteekit	5,4	5,4	4,7
Lähiapteekit	5,1	5,9	6,7
Hyvän mielen apteekit	4,2	3,1	4,1
Terveyslehti-apteekit	3,7	3,1	3,6
Olo-apteekit	0,7	0,2	-
Bonusapteekit	0,7	0,9	0,8
Yliopiston apteekin kumppanuusapteekit	0,5	0,9	1,3
Yta Oy	0,2	-	-

Markkinointiyhtiö	Aineiston apteekkien (n = 406) osuus vuonna 2020, prosenttia	Aineiston apteekkien (n = 426) osuus vuonna 2021, prosenttia	Aineiston apteekkien (n = 386) osuus vuonna 2022, prosenttia
Muu tai ei tiedossa	-	0,5	0,3
Yhteensä	100	100	100

5.5 Yliopistojen apteekit

Varsinaiseen aineistoon sisältyvien apteekkien kannattavuustarkastelussa yliopistojen apteekit on jätetty tarkastelun ulkopuolelle, sillä suuren kokonsa takia ne vaikuttavat merkittävästi apteekkien taloutta koskeviin tunnuslukuihin. Yliopiston apteekkien yhteenlaskettu apteekkitoimipisteiden lukumäärä käsitti 3 prosenttia koko Suomen apteekkien lukumäärästä vuonna 2022.

Helsingin yliopiston apteekilla oli 17 toimipistettä 14 eri kaupungissa. Helsingin yliopiston apteekin markkinaosuus apteekkien lääkemyynistä oli noin 11 prosenttia, muun myynnin osuuden ollessa 15 prosenttia Suomen apteekkien muusta myynistä (26). Helsingin yliopiston apteekin liikevaihto oli ennen apteekkiveron vähentämistä noin 353 miljoonaa euroa ja tilikauden voitto ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja 3,9 miljoonaa euroa. Apteekki maksoi liikevaihdostaan apteekkiveroa noin 31 miljoonaa euroa. Itä-Suomen yliopiston apteekilla oli yksi toimipiste Kuopiossa. Vuonna 2022 apteekin liikevaihto oli 16,3 miljoonaa euroa ja tilikauden tulos oli 0 euroa (27). Edellä kuvatut yliopiston apteekkien liiketoiminnan luvut perustuvat yliopiston apteekkien julkisiin tilinpäätöstietoihin. Itä-Suomen yliopiston apteekin tilinpäätös on osa Itä-Suomen yliopiston tilinpäätöstä.

Yliopiston apteekit eroavat yksityisistä apteekeista myös siinä, että niillä on tiettyjä opetukseen, tutkimukseen ja lääkkeiden valmistukseen liittyviä erityistehtäviä. Yliopistojen apteekkien liiketulosta verotetaan yksityisiä apteekkeja kevyemmin, sillä ne maksavat tuloksesta 20 prosentin yhteisöveroa. Yliopistojen apteekit maksavat apteekkiveron ja yhteisöveron valtiolle, mutta liikevoitto tilitetään suoraan yliopistolle.

6 Apteekkien yhteydessä toimivat osakeyhtiöt

Apteekkitoimintaa harjoitetaan Suomessa elinkeinonharjoittajana eli toiminimellä. Apteekkien toimitiloissa toimii kuitenkin usein myös osakeyhtiöitä, joiden kautta myydään vapaan kaupan tuotteita kuten terveydenhoito- ja kosmetiikkatuotteita, elintarvikkeina myytäviä vitamiineja ja ravintolisiä, rohdosvalmisteita sekä erilaisia terveydenhoitoon ja hyvinvointiin liittyviä palveluita kuten esimerkiksi sairaanhoitajan palveluita. Jotta apteekin toimitiloissa toimiva osakeyhtiö voisi tarjota sairaanhoitajan palveluita eli yksityisiä terveydenhuollon palveluita, tarvitsee se luvan aluehallintovirastolta ja Valviralta.

Apteekkien ja niiden tiloissa toimivien yhtiöiden välillä vuokrataan myös henkilöstöä, toimitiloja ja apteekkirobotteja. Jotkut apteekkarit ovat lisäksi ilmoittaneet harjoittavansa sijoitustoimintaa tai huoneistojen vuokrausta. Joidenkin apteekkien tiloissa toimii useampi yhtiö. Tämän lisäksi yksi yhtiö saattaa toimia kahden tai useamman apteekin tiloissa. Vuoden 2022 luvuissa sellaisten yhtiöiden toimintaa koskevat luvut, jotka toimivat useassa eri apteekissa, on jaettu toimijoiden määrän mukaan.

Osakeyhtiöitä perustetaan suurempien apteekkien yhteyteen erityisesti silloin, kun apteekin muun kuin lääkemyynnin liikevaihto lähestyy 20 prosentin osuutta kokonaisliikevaihdosta. Tästä ylittävästä osuudesta joutuisi apteekin liikevaihtona maksamaan apteekkiveroa. Osakeyhtiön perustamisen kannustimena ovat todennäköisesti myös muut verotukselliset syyt. Osakeyhtiön tuloksesta maksetaan 20 prosentin verokannan mukaista yhteisöveroa ja siirtämällä 14 ja 24 prosentin arvonlisäveroluokkiin kuuluva myynti osakeyhtiön puolelle, pienenee apteekkarin liiketoiminnan verorasitus merkittävästi. Apteekin tulosta verotetaan apteekkarin henkilökohtaisen tuloveroprosentin mukaan, mikä voi olla suuruudeltaan kaksinkertainen yhteisöveroon nähden.

6.1 Osakeyhtiöiden määrä

Apteekkien yhteydessä toimi noin 240 osakeyhtiötä noin 250 eri apteekissa vuonna 2022. Kaikkia yksityisiä apteekkeja (n = 635) tarkasteltaessa noin 38 prosentin yhteydessä toimi osakeyhtiö.

Tilinpäätösanalyysin aineistosta on poistettu sellaisten osakeyhtiöiden tiedot, joissa tietoja on ilmoitettu vajaalta vuodelta ja tarvittaessa jaettu sellaisten osakeyhtiöiden tietoja, jotka toimivat useammassa apteekissa. Vuoden 2022 aineisto koostuu apteekin toimitiloissa toimivan 241 osakeyhtiön taloustiedoista, jotka on kerätty lääkelain 89 §:n kolmannen momentin nojalla.

6.2 Osakeyhtiöiden alueellinen tarkastelu

Apteekkien yhteydessä toimivien osakeyhtiöiden sijaintia tarkasteltiin Tilastokeskuksen kuntaryhmittymyksen mukaan (**taulukko 13**). Yhtiöistä lähes kolme neljäsosaa (71 prosenttia) toimi kuntaryhmittymyksen mukaan kaupunkimaisissa kunnissa vuonna 2022. Kaupunkimaisissa kunnissa olevien apteekkien osakeyhtiöiden keskimääräinen liikevaihto ja voitto olivat

suurempia kuin taajaan asuttujen tai maaseutumaisien alueitten osakeyhtiöiden liikevaihto ja voitto.

Taulukko 13. Osakeyhtiöiden Tilastokeskuksen mukainen kuntaryhmätarkastelu vuonna 2022.

Tilastokeskuksen kuntaryhmittely	Osakeyhtiöiden lukumäärä	Osuus, prosenttia	Liikevaihdon keskiarvo, euroa	Voiton ^a keskiarvo, euroa
Kaupunkimaiset kunnat	178	71	1 044 518	273 140
Maaseutumaiset kunnat	22	9	399 889	110 873
Taajaan asutut kunnat	49	20	601 116	172 483

^a Liikevoitto ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja.

Alueellisesti tarkasteltuna osakeyhtiöitä oli eniten Uudellamaalla (27 prosenttia) ja Pirkanmaalla (11 prosenttia) (**taulukko 14**). Suurimmat keskimääräiset liikevaihdot ja keskimääräiset liikevoitot olivat Uudenmaan ja Varsinais-Suomen osakeyhtiöissä. Keskimääräinen liikevaihto ja liiketoiminnan voitto oli Pohjois-Karjalassa maan pienin.

Taulukko 14. Osakeyhtiöiden lukumäärä sekä liikevaihdon että -voiton keskiarvo maakunnittain vuonna 2022.

Maakunta ^a	Osakeyhtiöiden lukumäärä	Liikevaihdon keskiarvo, euroa	Voiton ^b keskiarvo, euroa
Etelä-Karjala	5	956 262	237 080
Etelä-Pohjanmaa	11	639 607	183 804
Etelä-Savo	8	779 714	213 766
Kainuu	6	705 641	212 731
Kanta-Häme	8	763 489	208 028
Keski-Suomi	13	627 444	190 993
Kymenlaakso	7	792 971	182 275
Lappi	9	747 395	221 192
Pirkanmaa	27	942 993	251 149
Pohjanmaa	6	592 979	181 682
Pohjois-Karjala	9	574 049	163 346
Pohjois-Pohjanmaa	19	757 887	222 078
Pohjois-Savo	14	766 953	167 290
Päijät-Häme	9	590 733	144 913
Satakunta	8	817 501	190 113
Uusimaa	68	1 180 204	312 199
Varsinais-Suomi	19	1 100 462	264 224

^a Taulukosta on jätetty pois sellaiset maakunnat, joissa toimii Fimealle ilmoitettujen tietojen mukaan alle kolme osakeyhtiötä apteekin yhteydessä. ^b Liikevoitto ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja.

6.3 Osakeyhtiöiden liikevaihto ja myynnin rakenne

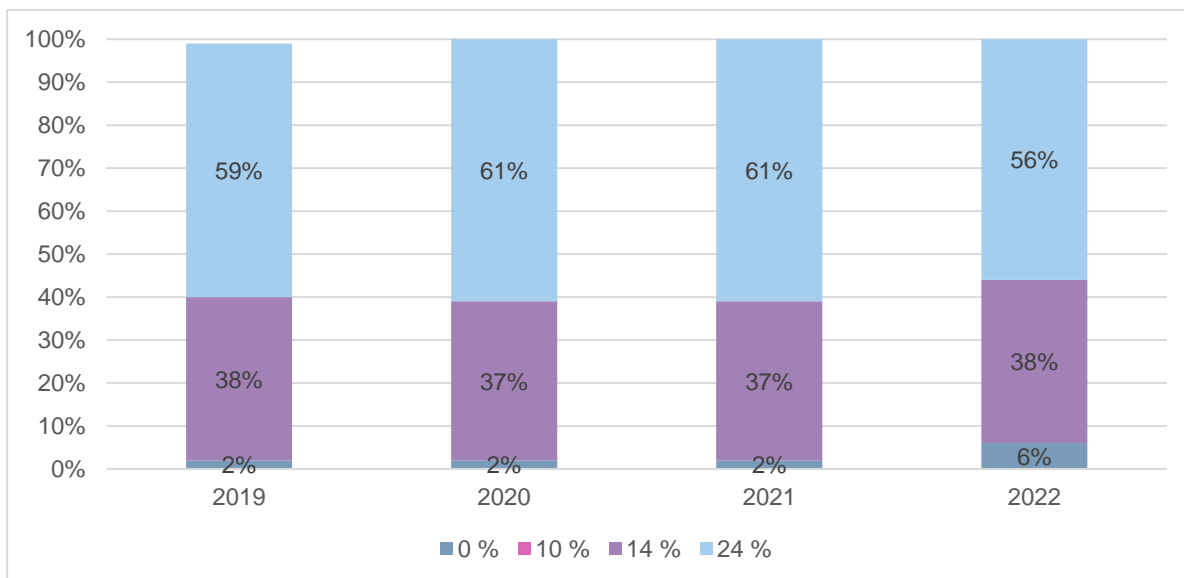
Apteekin tiloissa toimivien osakeyhtiöiden lukumäärä ja liikevaihto vuosina 2019–2022 on kuvattu **taulukossa 15**. Apteekkien yhteydessä toimivien osakeyhtiöiden keskimääräinen liikevaihto vuonna 2022 oli 900 307 euroa. Keskimääräinen liikevaihto kasvoi vuoteen 2020 asti, mutta vuonna 2021 keskiarvo laski edelliseen vuoteen verrattuna noin yhden prosentin verran ja vuoden 2022 keskiarvo edelliseen vuoteen verrattuna yli kuusi prosenttia. Koko tarkastelujakson aikana osakeyhtiöiden keskimääräinen liikevaihto oli laskenut noin viisi prosenttia. Tulosten tulkinnassa on kuitenkin hyvä ottaa huomioon, että myös tarkasteltavien yhtiöiden lukumäärä vaihtelee vuosittain.

Taulukko 15. Apteekkien tiloissa toimivien yhtiöiden lukumäärä ja arvonlisäveroton liikevaihto vuosilta 2019–2022.

Vuosi	Yhtiöiden lukumäärä	Yhteenlaskettu liikevaihto (milj. euroa)	Liikevaihto, keskiarvo (milj. euroa)	Liikevaihto, mediaani (milj. euroa)	Liikevaihto, minimi (euroa)	Liikevaihto, maksimi (milj. euroa)
2019	224	213,6	0,95	0,77	12 458	4,9
2020	233	226,9	0,97	0,79	3 844	5,7
2021	226	217,4	0,96	0,73	3 430	4,7
2022	249	224,2	0,90	0,75	377	6,6

Myynnin rakenne oli hyvin samanlainen apteekkien yhteydessä toimivilla osakeyhtiöillä vuosina 2019–2022 (**kuvio 9**). Vuosina 2019–2021 liikevaihdosta 59–61 prosenttia koostui yleisten kauppatavaroiden (alv 24 %) arvonlisäverottomasta myynnistä ja 37–38 prosenttia elintarvikkeiden (alv 14 %) arvonlisäverottomasta myynnistä. Yhdessä nämä kaksi arvonlisäveroluokkaa muodostivat valtaosan eli noin 98 prosenttia apteekkien yhteydessä toimivien osakeyhtiöiden arvonlisäverottomasta myynnistä.

Alennetun 10 prosentin arvonlisäverokannan mukaista myyntiä oli apteekkien osakeyhtiöissä 0,2 prosenttia kokonaismyynnistä vuonna 2022. Tässä arvonlisäveroluokassa on esimerkiksi nikotiinikorvausvalmisteiden ja kirjojen myyntiä. Nollaveroluokka muodosti kuusi prosenttia yhtiöiden kokonaisliikevaihdosta ja sisälsi muun muassa sairaanhoitajan palveluita ja väliaikaisen lakimuutoksen takia myös koronatestien myyntiä vuonna 2022.

Kuvio 9. Apteekin yhteydessä toimivien osakeyhtiöiden myynnin rakenne eri arvonlisäveroluokissa vuosina 2019–2022.

6.4 Osakeyhtiöiden liikevoitto

Vuonna 2022 apteekkien yhteydessä toimivien osakeyhtiöiden keskimääräinen liikevoitto ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja oli 239 000 euroa (**taulukko 16**). Myös näiden lukujen tulkinnassa on otettava huomioon, että tarkasteltavien yhtiöiden lukumäärä vaihtelee vuosittain. Yhteisöveroa yhtiöt maksoivat vuonna 2022 yhteensä noin 12,1 miljoonaa euroa, mikä oli keskimäärin noin 50 000 euroa yhtä apteekin yhteydessä toimivaa osakeyhtiötä kohti.

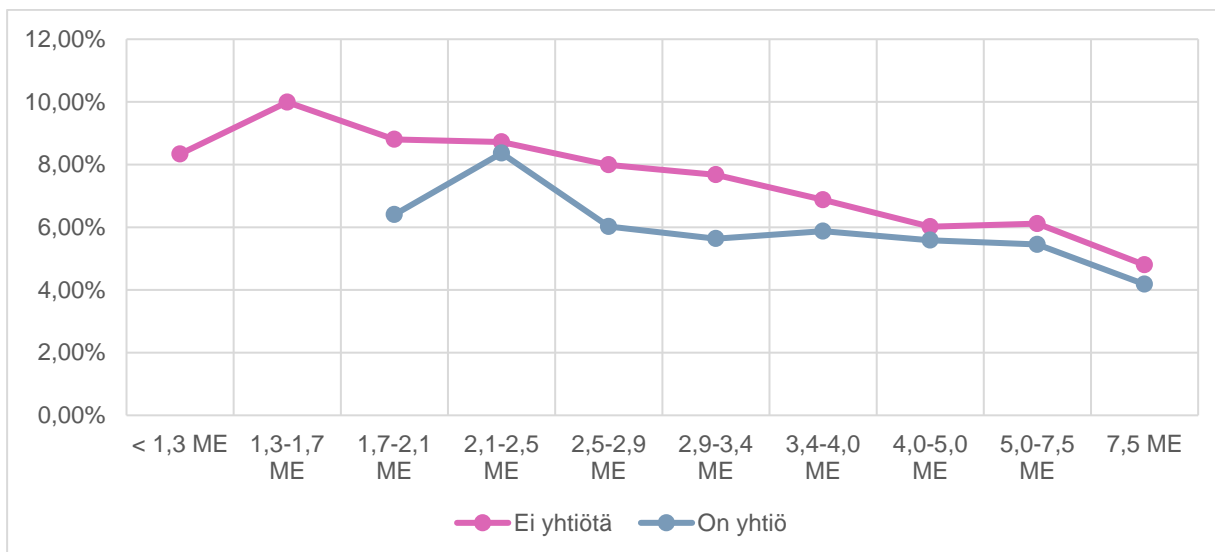
Taulukko 16. Apteekkien yhteydessä toimivien osakeyhtiöiden voitto vuosina 2019–2022.

Vuosi	Yhtiöiden lkm	Voitto ^a , yhteensä (milj. euroa)	Voitto ^a , keskiarvo (euroa)	Voitto ^a , mediaani (euroa)	Yhteisövero, yhteensä (milj. euroa)	Yhteisövero, keskiarvo (euroa)	Liikevoitto-prosentti
2019	224	57,6	259 353	209 023	11,3	51 914	27,2
2020	233	58,7	251 823	199 602	11,9	50 976	25,9
2021	226	58,0	256 800	198 391	11,4	50 237	26,7
2022	249	59,5	238 995	201 009	12,1	50 321	26,5

^a Liikevoitto ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja.

Apteekin yhteydessä toimivien osakeyhtiöiden liikevoittoprosentti vaihteli neljän vuoden tarkastelujakson aikana 25,9–27,2 prosentin välillä (**taulukko 16**). Tämä oli moninkertainen yksityisten apteekkien liikevoittoprosenttiin verrattuna, joka oli ilman apteekkarin palkkaoikaisua 6,0 prosenttia vuonna 2022. Eroa selittää muun muassa se, että osakeyhtiö voi vapaasti hinnoitella myymänsä tuotteet ja palvelut, mutta lääkkeiden hinnoittelu apteekissa on Valtioneuvoston lääketaksa-asetuksella hyvin yksityiskohtaisesti säänneltyä.

Osakeyhtiöillä näytti olevan vaikutusta apteekin liikevoittoprosentin suuruuteen (**kuvio 10**). Liikevoittoprosentti oli suurempi sellaisilla apteekeilla, joilla ei ollut osakeyhtiötä verrattuna sellaisiin apteekkeihin, joiden yhteydessä toimi osakeyhtiö.

Kuvio 10. Osakeyhtiöiden vaikutus apteekkien liikevoittoprosenttiin vuonna 2022 (n = 547).

Liikevoittoprosentti näytti laskevan kauttaaltaan apteekin koon ja liikevaihdon kasvaessa. Pienten apteekkien yhteydessä toimii harvoin osakeyhtiötä, sillä apteekkarin henkilökohtaisen tuloverotuksen ja osakeyhtiön yhteisöverotuksen välinen ero on sen verran pieni, että osakeyhtiötoiminnalla ei saavuteta merkittävää taloudellista tai muutakaan etua. Osakeyhtiöt näyttävät kuitenkin kompensoivan apteekkien liikevoittoa ja kannattavuutta.

6.5 Myynnin ja liiketoiminnan kulujen jakautuminen osakeyhtiön ja apteekin välillä

Yleisten kauppatarvikkeiden liikevaihdon jakautumista yksityisten apteekkien ja osakeyhtiöiden välillä on tarkasteltu **taulukossa 17**. Yleisiin kauppatarvikkeisiin on laskettu 14 prosentin ja 24 prosentin arvonlisäveroluokkien mukaiset myynnit. Yksityisten apteekkien yhteenlaskettu yleisten kauppatarvikkeiden liikevaihto oli noin 155 miljoonaa euroa vuonna 2022 (n = 634). Osakeyhtiön kautta yleisiä kauppatarvikkeita myytiin 211 miljoonan euron arvosta (n = 249). Lisäksi yliopistojen apteekit myivät yleisiä kauppatarvikkeita noin 68 miljoonan euron arvosta. Yliopistojen apteekkeilla ei ole osakeyhtiötä. Aineiston perusteella näyttää siltä, että yleisten kauppatarvikkeiden myynnistä yli puolet, 58 prosenttia, tapahtui apteekin osakeyhtiön kautta vuonna 2022 (**taulukko 17**).

Taulukko 17. Yleisten kauppatarvikkeiden liikevaihdon jakautuminen yksityisten apteekkien ja osakeyhtiöiden kesken vuosina 2019–2022.

Vuosi	Apteekkien yhteenlaskettu liikevaihto (milj. euroa)	Osakeyhtiöiden yhteenlaskettu liikevaihto (milj. euroa)	Apteekkien ja osakeyhtiöiden yhteenlaskettu liikevaihto (milj. euroa)	Osakeyhtiöiden osuus liikevaihdosta (prosenttia)
2019	135,4	210,1	345,5	61
2020	146,4	221,0	367,3	60
2021	155,3	212,9	368,2	58
2022	154,8	211,1	365,9	58

Apteekkien kanssa samassa toimitilassa harjoitetun muun liiketoiminnan henkilöstökuluja ilmoitti 157 yhtiötä, ja kulut vaihtelivat 100–1 084 675 euron välillä vuonna 2022. Niiden keskiarvo oli 53 424 euroa. Henkilöstökulut olivat noin 5,2 prosenttia henkilöstökuluja ilmoittaneiden apteekkien yhtiöiden liikevaihdosta. Tämä on suuruusluokaltaan noin puolet apteekkien henkilöstökuluista. Verottaja on kuitenkin ohjeistanut apteekkeja jakamaan apteekin ja osakeyhtiön henkilöstökustannukset yritysten liikevaihtojen suhteessa. Kaikki osakeyhtiön henkilöstökustannukset eivät välttämättä näy henkilöstökustannuksissa, sillä osakeyhtiön ja apteekin sopimuksen perusteella henkilöstökustannuksia voi olla kirjattuna myös liiketoiminnan muissa kuluissa ja näin ollen pelkkä apteekin ja osakeyhtiön henkilöstökustannusten vertaaminen toisiinsa ei tuota luotettavaa tulosta.

7 Apteekkien vakavaraisuus ja maksuvalmius

Yrityksen vakavaraisuus ja maksuvalmius ovat kannattavuuden lisäksi keskeisimpiä yrityksen taloudellisen tilan kuvaajia (28). Vakavaraisuudella tarkoitetaan yrityksen vieraan ja oman pääoman osuutta koko pääomasta, ja näin vakavaraisuus antaa kuvan yrityksen rahoitusrakenteesta, yrityksen velkaisuudesta sekä yrityksen kyvystä suoriutua sitoumuksistaan pitkällä aikavälillä. Maksuvalmius eli likviditeetti tarkoittaa puolestaan yrityksen kykyä hoitaa lyhyen aikavälin maksunsa ajallaan.

Apteekkien vakavaraisuutta ja maksuvalmiutta tarkastellaan tässä tilinpäätösanalyysissä muutaman tunnusluvun avulla. Tasetietojen tarkastelu ja tunnuslukujen tulkinta apteekkitoiminnassa on suuntaa antavaa. Yksittäisiä tunnuslukuja olennaisempaa on itse taseen sisältö.

7.1 Omavaraisuusaste

Yrityksen omavaraisuutta voidaan arvioida omavaraisuusasteen avulla, joka kuvaa oman pääoman suhteellista osuutta taseen loppusummasta (20). Vakavaraisuutta pidetään hyvänä, jos omavaraisuusaste on yli 40 prosenttia (23). Vakavaraisuus on tyydyttävä, jos omavaraisuusaste on 20–40 prosenttia, ja se on heikko, jos omavaraisuusaste on alle 20 prosenttia.

Aineiston apteekkien omavaraisuusasteen jakaumat vuosilta 2019–2022 on esitelty **taulukossa 18**. Vuonna 2022 aineiston apteekteista noin puolella omavaraisuusaste oli hyvä. Hieman reilu neljänneksellä apteekteista omavaraisuusaste oli tyydyttävällä tasolla ja neljänneksellä apteekteista se oli heikko. Omavaraisuusasteen keskiarvo oli 37 prosenttia vuonna 2022.

Taulukko 18. Aineiston apteekkien omavaraisuusaste vuosina 2019–2022.

Omavaraisuusaste	2019		2020		2021		2022	
	Lkm	%	Lkm	%	Lkm	%	Lkm	%
Heikko (alle 20)	151	25	164	27	152	25	154	25
Tyydyttävä (20–40)	150	25	143	23	151	24	168	27
Hyvä (yli 40)	301	50	302	50	317	51	302	48
Yhteensä	602	100	609	100	620	100	624	100

Tuloksista ei voida suoraan tehdä johtopäätöksiä apteekkien omavaraisuusasteesta. Yksityisliikkeessä omistaja voi nostaa yrityksestään varoja enemmän kuin on siihen sijoittanut tai liikevoittoa on kertynyt. Apteekkien heikko omavaraisuusaste johtuu pääsääntöisesti pienestä omasta pääomasta, jolloin apteekkarin yksityisötöt ovat olleet tilikauden aikana suuremmat kuin tilikauden voitto tai sijoitukset apteekin toimintaan. Ilmiö on suhteellisen tyypillinen yksityisy yrityksissä. Lisäksi omavaraisuusasteelle esitetyt ohjeavot

ovat yleensä suuntaa antavia (28). Jos yrityksen toimintaan liittyvä riski on alhainen ja tuloskehitys vakaa, heikkoakin omavaraisuusastetta voidaan pitää hyväksyttävänä.

7.2 Suhteellinen velkaantuneisuus

Suhteellinen velkaantuneisuus mittaa yrityksen velkojen suhdetta toiminnan laajuuteen eli käytännössä yrityksen liikevaihtoon (20). Hyväksyttävänä pidettävä suhteellinen velkaantuneisuus riippuu yrityksen toiminnan luonteesta. Tämän takia suhteellista velkaantumista tulisi verrata vain saman toimialan yritysten välillä. Suhteellisen velkaantuneisuuden voidaan katsoa olevan hyvä, jos se on alle 40 prosenttia, tyydyttävä, jos se on 40–80 prosenttia ja heikko, jos se on yli 80 prosenttia (28).

Suhteellista velkaantuneisuutta vuoden 2022 osalta tarkasteltiin 628 apteekin tasetiedoista. Suhteellinen velkaantuneisuus oli hyvä eli alle 40 prosenttia valtaosalla (98 prosentilla) aineiston apteekeista. Kahdella prosentilla aineiston apteekeista (n = 11) suhteellinen velkaantuneisuus oli tyydyttävällä tasolla ja vain yhdellä apteekilla se oli heikko (n = 1). Apteekkien velkarasite kaikissa liikevaihtoryhmissä on aiempien vuosien tavoin pieni, sillä aineiston apteekeilla oli velkaa keskimäärin 14 prosenttia liikevaihdosta.

7.3 Maksuvalmius (Current ratio)

Maksuvalmiudella tarkoitetaan yrityksen kykyä suoriutua lyhytaikaisista maksuvelvoitteistaan mahdollisimman edullisesti (20). Tällöin yritys pystyy hyödyntämään kassa-alennuksia ja tililimiittejä ei ole käytössä. Tässä tilinpäätösanalyysissä maksuvalmiutta tarkastellaan staattisesta näkökulmasta, jolloin maksuvalmiutta arvioidaan tietyntyyppisenä päivänä.

Current ratio on suuntaa antava maksuvalmiuden tunnusluku tilikauden päättymispäivältä (28). Current ratiossa apteekin vaihto-omaisuus, myyntisaamiset, muut saamiset, rahoitusarvopaperit, rahat ja pankkisaamiset on suhteutettu lyhytaikaiseen vieraaseen pääomaan. Current ratio on hyvä, jos se on yli 2, tyydyttävä, jos se on 1–2 ja heikko, jos se on alle 1.

Aineiston apteekkien maksuvalmiuden jakaumat vuosilta 2019–2022 on kuvattu **taulukossa 19**. Apteekeista 23 prosentilla maksuvalmius oli hyvä vuoden 2022 tilinpäätöshetkellä. Noin kahdella kolmasosalla apteekeista maksuvalmius oli tyydyttävä ja 9 prosentilla maksuvalmius oli heikko. Maksuvalmiuden mediaani oli 1,6. Vuoteen 2021 verrattuna tyydyttävän maksuvalmiuden omaavien apteekkien osuus on kasvanut ja heikon ja hyvän maksuvalmiuden apteekkien osuus on laskenut, mutta maksuvalmius on säilynyt tarkastelujakson aikana melko samanlaisena.

Taulukko 19. Aineiston apteekkien maksuvalmius (Current ratio) vuosina 2019–2022.

	2019		2020		2021		2022	
	Lkm	%	Lkm	%	Lkm	%	Lkm	%
Heikko (alle 1)	90	15	70	11	62	10	57	9
Tyydyttävä (1–2)	383	63	403	66	398	64	426	68
Hyvä (yli 2)	138	22	140	23	160	26	145	23
Yhteensä	611	100	613	100	620	100	628	100

8 Yhteenveto

8.1 Apteekkitoiminta vuonna 2022

Suomessa oli 828 apteekkitoimipistettä eli yksi toimipiste 6 720 asukasta kohden.

- Maakuntien välillä oli eroa apteekkien saatavuudessa väkilukuun suhteutettuna. Esimerkiksi Etelä-Savossa apteekkitoimipisteitä oli enemmän (apteekkitoimipiste / 3 434 asukasta) kuin Uudellamaalla (apteekkitoimipiste / 10 321 asukasta).
- Yksityisistä apteekeista 248:lla oli käytössä apteekin verkko- tai etämyyntipalvelu

Yksityisissä apteekeissa työskenteli noin 6 900 farmaseuttiseen ja tekniseen henkilökuntaan kuuluvaa henkilöä.

- Aineiston apteekeista 67 prosenttia (n = 425) oli käyttänyt vuokratyövoimaa kuluneen vuoden aikana.

Yksityiset apteekit olivat avoinna keskimäärin 54 tuntia viikossa.

- Pääapteekeilla apteekeilla aukioloajat olivat laajemmat (23–141 h/vko) kuin sivuapteekeilla (6–68 h/vko).
- Suurin osa apteekeista (80 %) oli avoinna lauantaisin ja noin kolmannes (30 %) myös sunnuntaisin.

Yksityisistä apteekeista toimitettiin yhteensä 68 miljoonaa lääkemääräystä.

- Apteekkitoimipistekohtaisesti lääkemääräyksiä toimitettiin keskimäärin 84 200.
- Reseptilääkekohtainen kustannus oli keskimäärin 38 euroa.

8.2 Apteekkitalous vuonna 2022

Yksityisten apteekkien toiminta oli pääosin liiketaloudellisesti kannattavaa.

- Keskimääräinen arvonlisäveroton liikevaihto oli 4,4 miljoonaa euroa.
- Keskimääräinen liikevoitto ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja oli 264 915 euroa.
- Euromääräiset myyntikatteet nousivat vuoteen 2021 nähden, mutta myyntikateprosenttien laskeva trendi jatkui aikaisempien vuosien tapaan.
- Verkko- ja etäpalveluiden yhteenlaskettu (+ 36 %) ja keskimääräinen (+ 17 %) liikevaihto kasvoivat vuoteen 2021 verrattuna, mutta niiden liikevaihto pysyi ennallaan (0,5 %) suhteessa apteekkien kokonaisliikevaihtoon.

Aineiston yksityiset apteekit olivat pääsääntöisesti vakavaraisia.

- Omaa pääomaa oli keskimäärin 37 prosenttia
- Velkaa oli keskimäärin 14 prosenttia
- Maksuvalmius oli tyydyttävä suurimmalla osalla apteekeista (68 %) ja hyvä 23 prosentilla apteekeista

Apteekkien yhteydessä toimivilla osakeyhtiöillä oli vaikutusta apteekkien kannattavuuteen

- Apteeekeista 38 prosentin yhteydessä toimi osakeyhtiö.
- Osakeyhtiöiden keskimääräinen liikevaihto oli 900 300 euroa. Liikevaihdosta 56 prosenttia koostui yleisten kauppatavaroiden arvonlisäverottomasta myynnistä.
- Osakeyhtiöiden keskimääräinen liikevoitto ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja oli 239 000 euroa.
- Yleisten kauppatavaroiden myynnistä lähes 60 prosenttia tapahtui apteekin osakeyhtiön kautta.

- Apteekin liikevoittoprosentti oli pienempi sellaisilla apteekeilla, joiden yhteydessä toimi osakeyhtiö, kuin sellaisilla apteekeilla, joilla ei ollut osakeyhtiötä.

Lähteet

1. Mäntylä A, Kiviniemi V, Kumpusalo-Vauhkonen A, ym. Apteekkien tilinpäätösanalyysi vuosilta 2008–2010. Kuopio; 2011 [Viitattu 21.3.2024]. (Fimea kehittää, arvioi ja informoi -julkaisusarja 2/2011). <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-5624-17-5>
2. Mäntylä A, Kokki E, Kiviniemi V, ym. Apteekkien tilinpäätösanalyysi vuosilta 2008–2011. Kuopio; 2012 [Viitattu 28.3.2024]. (Fimea kehittää, arvioi ja informoi -julkaisusarja 5/2012). <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-5624-27-4>
3. Mäntylä A, Kiviniemi V, Happonen P. Apteekkien tilinpäätösanalyysi vuosilta 2009–2012. Kuopio; 2013 [Viitattu 21.3.2024]. (Fimea kehittää, arvioi ja informoi -julkaisusarja 5/2013). <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-5624-45-8>
4. Mäntylä A, Kiviniemi V, Happonen P. Apteekkien tilinpäätösanalyysi vuosilta 2010–2013. Kuopio; 2014 [Viitattu 21.3.2024]. (Fimea kehittää, arvioi ja informoi -julkaisusarja 4/2014). <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-5624-44-1>
5. Mäntylä A, Kiviniemi V, Happonen P. Apteekkien tilinpäätösanalyysi vuosilta 2011–2014. Kuopio; 2015 [Viitattu 21.3.2024]. (Fimea kehittää, arvioi ja informoi -julkaisusarja 6/2015). <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-5624-55-7>
6. Reinikainen L, Oravilahti T, Happonen P. Apteekkien tilinpäätösanalyysi vuosilta 2012–2015. Kuopio; 2017 [Viitattu 21.3.2024]. (Fimea kehittää, arvioi ja informoi -julkaisusarja 1/2017). <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-5624-72-4>
7. Reinikainen L, Hyvärinen A, Happonen P. Apteekkien tilinpäätösanalyysi vuosilta 2013–2016. Kuopio; 2018 [Viitattu 21.3.2024]. (Fimea kehittää, arvioi ja informoi -julkaisusarja 5/2018). <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-5624-85-4>
8. Reinikainen L, Hyvärinen A, Happonen P. Apteekkien tilinpäätösanalyysi vuosilta 2014–2017. Kuopio; 2019 [Viitattu 21.3.2024]. (Fimea kehittää, arvioi ja informoi -julkaisusarja 2/2019). <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-5624-99-1>

9. Reinikainen L, Hyvärinen A, Happonen P. Apteekkien tilinpäätösanalyysi vuosilta 2015–2018. Kuopio; 2020 [Viitattu 21.3.2024]. (Fimea kehittää, arvioi ja informoi - julkaisusarja 2/2020). <https://urn.fi/URN:978-952-7299-09-8>
10. Reinikainen L, Hyvärinen A, Kokko M, ym. Apteekkien tilinpäätösanalyysi vuosilta 2016–2019. Kuopio; 2021 [Viitattu 21.3.2024]. (Fimea kehittää, arvioi ja informoi - julkaisusarja 7/2021). <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-7299-22-7>
11. Kokko M, Wikman E, Hyvärinen A, ym. Apteekkien tilinpäätösanalyysi vuosilta 2017–2020. Kuopio; 2022 [Viitattu 21.3.2024]. (Fimea kehittää, arvioi ja informoi - julkaisusarja 10/2022). <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-7299-40-1>
12. Kokko M, Wikman E, Hyvärinen A, ym. Apteekkien tilinpäätösanalyysi vuosilta 2018–2021. Kuopio; 2023 [Viitattu 21.3.2024]. (Fimea kehittää, arvioi ja informoi - julkaisusarja 2/2023). <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-7299-48-7>
13. Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea ja Kansaneläkelaitos. Suomen lääketilasto 2022. 2024 [Viitattu 21.3.2024]. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe202403019536>
14. Kela. Kannan Reseptikeskuksen aineisto 2022. Tietopyyntö 2/2024.
15. Kainu M, Lehtomäki J, Parkkinen J, ym. geofi: Access Finnish Geospatial Data. R package version 1.0.8.
16. Kela tietotarjotin. Kansallinen terveyst indeksi. Sairastavuusindeksi, ikävakiointu. 2024 [Viitattu 21.3.2024]. <https://tietotarjotin.fi/tilastodata/670708/kansallinen-terveysindeksi>
17. Sosiaali- ja terveysministeriö. Näkökulmia lääkehoitoon ja lääkkeiden jakeluun liittyvistä muutostarpeista - virkamiesmuistio. Helsinki; 2019 [Viitattu 21.3.2024]. (Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2019:5). <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-4027-7>
18. Reinikainen L, Kokko M, Mikkola H, ym. Lääkkeiden vähittäisjakelu ja apteekkijärjestelmät Euroopassa – Selvitys Suomesta ja kymmenestä muusta Euroopan maasta. Helsinki; 2022 [Viitattu 21.3.2024]. (Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2022:25). <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-5415-1>
19. Mikkola H, Sinnemäki J, Hämeen-Anttila K, ym. Lääkkeiden koneellisen annosjakelun nykytila ja kehittämistarpeet.

- Kuopio; 2022 [Viitattu 21.3.2024]. (Fimea kehittää, arvioi ja informoi -julkaisusarja 7/2022). <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-7299-37-1>
20. Niskanen J, Niskanen M. Tilinpäätösanalyysi. Helsinki: Edita Publishing Oy; 2003.
 21. Saastamoinen L, Airaksinen M, Dimitrow M, ym. Lääkevalmisteiden hintakilpailun aktivointi ja väestön odotukset apteekkitoiminnalle. Helsinki; 2021 [Viitattu 21.3.2024]. (Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2021:32). <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-409-5>
 22. Verohallinto. Verotulojen kehitys vuonna 2023. [Viitattu 21.3.2024]. <https://www.vero.fi/tietoa-verohallinnosta/tilastot/verotulojen-kehitys/aiemmat-vuodet/vuosi-2023/>
 23. Yritystutkimus ry. Yritystutkimuksen tilinpäätösanalyysi. Helsinki: Gaudeamus; 2017.
 24. Tilastokeskus. StatFin arkistokanta. Yksityisen sektorin kuukausipalkkaisten ansiot ammattiluokituksen (AML 2010) mukaan vuonna 2022. [Viitattu 21.3.2024]. https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin_Passiivi/
 25. Farmasialiitto. Palkkataulukot. Palkkataulukko 1.5.2021-31.3.2022. [Viitattu 21.3.2024]. <https://www.farmasialiitto.fi/tyo-ja-ura/tyosuhte-ja-palkkaus/palkka-asiat/palkkataulukot/>
 26. Yliopiston apteekki. Yliopiston apteekin vuosikertomus 2022. [Viitattu 20.3.2024]. <https://www.yliopistonapteekki.fi/ya-yrityksena/vuosikertomus>
 27. Itä-Suomen yliopisto. Tilinpäätös 2022. Itä-Suomen yliopiston talous ja sijoitustoiminta. [Viitattu 20.3.2024]. <https://www.uef.fi/fi/yliopiston-talous-ja-sijoitustoiminta>
 28. Leppiniemi J, Kykkänen T. Kirjanpito, tilinpäätös ja tilinpäätöksen tulkinta. Helsinki: WSOYpro; 2009.

Liitteet

Liite 1. Aineiston yksityisten apteekkien arvonlisäveroton liikevaihto vuosina 2019–2022

Liikevaihtoryhmä (M €)	Apteekkien lukumäärä	Vuosi	Liikevaihto, keskiarvo (M €)	Liikevaihto, mediaani (M €)	Liikevaihto, yhteensä (M €)	Liikevaihto, muutos liikevaihtoryhmän keskiarvossa ^a (%)	Liikevaihto, muutos liikevaihtoryhmän keskiarvossa ^b (%)
< 1,3	17	2019	1,16	1,12	19,76	-	-
	17	2020	1,20	1,19	20,33	2,9	2,9
	17	2021	1,12	1,18	19,00	-6,5	-3,8
	18	2022	1,09	1,15	19,57	-2,8	-6,5
1,3–1,7	43	2019	1,48	1,36	63,56	-	-
	42	2020	1,55	1,42	65,27	5,1	5,1
	43	2021	1,54	1,40	66,20	-1,0	4,1
	43	2022	1,47	1,47	63,37	-4,2	-0,3
1,7–2,1	51	2019	1,82	1,82	92,77	-	-
	51	2020	1,87	1,87	95,18	2,6	2,6
	51	2021	1,85	1,84	94,48	-0,7	1,9
	50	2022	1,89	1,87	94,46	1,9	3,8
2,1–2,5	49	2019	2,16	2,16	105,76	-	-
	50	2020	2,23	2,22	111,26	3,1	3,1
	50	2021	2,24	2,23	111,74	0,4	3,6
	51	2022	2,30	2,31	117,12	2,7	6,4
2,5–2,9	44	2019	2,52	2,44	110,88	-	-
	45	2020	2,62	2,64	117,71	3,8	3,8
	44	2021	2,60	2,63	114,44	-0,6	3,2
	47	2022	2,69	2,71	126,62	3,6	6,9
2,9–3,4	55	2019	2,95	2,83	162,16	-	-
	55	2020	3,05	3,01	167,57	3,4	3,4
	55	2021	3,08	3,05	169,30	1,0	4,4
	56	2022	3,18	3,19	178,00	3,3	7,8
3,4–4,0	64	2019	3,48	3,44	222,76	-	-
	64	2020	3,55	3,60	227,42	2,1	2,1
	64	2021	3,60	3,58	230,68	1,4	3,5
	65	2022	3,68	3,66	239,07	2,1	5,7
4,0–5,0	82	2019	4,19	4,13	343,81	-	-
	86	2020	4,28	4,27	367,65	2,0	2,0
	88	2021	4,35	4,33	382,39	1,6	3,6
	87	2022	4,48	4,49	389,59	3,1	6,8
5,0–7,5	144	2019	5,56	5,35	800,51	-	-
	145	2020	5,67	5,46	822,05	2,0	2,0
	147	2021	5,70	5,61	838,29	0,6	2,6
	147	2022	5,99	5,90	880,14	5,0	7,7
> 7,5	64	2019	9,07	8,47	580,58	-	-
	63	2020	9,16	8,52	577,18	1,0	1,0
	64	2021	9,84	8,76	629,42	7,3	8,4
	64	2022	10,52	9,10	673,33	7,0	16,0
Yhteensä	613	2019	4,08	3,54	2502,55	-	-
	618	2020	4,16	3,69	2571,61	1,9	1,9
	623	2021	4,26	3,80	2655,93	2,5	4,4
	628	2022	4,43	3,84	2781,26	3,9	8,5

^a Keskiarvoja verrattu edelliseen vuoteen ^b Keskiarvoja verrattu vuoteen 2019. Suhteelliset muutokset on laskettu liikevaihdon keskiarvojen absoluuttisilla luvuilla.

Liite 2. Yksityisten apteekkien arvonlisäverollinen lääkemyynti vuosina 2019–2022

Liikevaihtoryhmä (M €)	Apteekkien lukumäärä	Vuosi	Lääkemyynti, keskiarvo (M €)	Lääkemyynti, mediaani (M €)	Lääkemyynti, yhteensä (M €)	Lääkemyynti, muutos keskiarvossa ^a (%)	Lääkemyynti, muutos keskiarvossa ^b (%)
< 1,3	17	2019	1,13	1,12	19,28	-	-
	17	2020	1,16	1,20	19,76	2,56	2,56
	17	2021	1,09	1,18	18,47	-6,53	-4,14
	18	2022	1,05	1,11	18,84	-3,77	-7,76
1,3–1,7	43	2019	1,49	1,35	63,96	-	-
	42	2020	1,54	1,40	64,81	3,77	3,77
	43	2021	1,53	1,39	65,96	-0,58	3,16
	43	2022	1,46	1,46	62,89	-4,63	-1,61
1,7–2,1	51	2019	1,82	1,82	92,69	-	-
	51	2020	1,84	1,83	94,03	1,49	1,49
	51	2021	1,84	1,80	93,87	-0,16	1,32
	50	2022	1,87	1,87	93,63	1,74	3,08
2,1–2,5	49	2019	2,14	2,13	104,65	-	-
	50	2020	2,18	2,18	108,89	1,97	1,97
	50	2021	2,21	2,23	110,29	1,29	3,28
	51	2022	2,29	2,28	116,64	3,67	7,07
2,5–2,9	44	2019	2,49	2,48	109,67	-	-
	45	2020	2,58	2,56	115,94	3,33	3,33
	44	2021	2,57	2,59	112,94	-0,35	2,97
	47	2022	2,66	2,65	125,11	3,70	6,78
2,9–3,4	55	2019	3,01	2,87	165,77	-	-
	55	2020	3,09	3,05	169,87	2,49	2,49
	55	2021	3,13	3,14	172,13	1,33	3,85
	56	2022	3,22	3,17	180,05	2,72	6,67
3,4–4,0	64	2019	3,59	3,50	230,00	-	-
	64	2020	3,68	3,67	235,55	2,42	2,42
	64	2021	3,71	3,75	237,11	0,65	3,09
	65	2022	3,77	3,76	245,18	1,81	4,95
4,0–5,0	82	2019	4,30	4,27	352,41	-	-
	86	2020	4,39	4,38	377,52	2,14	2,14
	88	2021	4,47	4,50	392,99	1,73	3,91
	87	2022	4,60	4,57	400,58	3,09	7,12
5,0–7,5	144	2019	5,82	5,52	838,54	-	-
	145	2020	5,92	5,64	857,61	1,58	1,58
	147	2021	5,91	5,79	867,98	-0,17	1,41
	147	2022	6,22	6,07	913,63	5,25	6,73
> 7,5	64	2019	9,74	8,82	623,28	-	-
	63	2020	9,81	9,13	618,18	0,75	0,75
	64	2021	10,54	9,47	674,82	7,46	8,27
	64	2022	11,30	9,88	723,06	7,15	16,01
Yhteensä	613	2019	4,24	3,62	2 600,25	-	-
	618	2020	4,31	3,78	2 662,17	1,56	1,56
	623	2021	4,41	3,84	2 746,56	2,34	3,94
	628	2022	4,59	3,96	2 879,60	3,99	8,09

^a Keskiarvoja verrattu edelliseen vuoteen ^b Keskiarvoja verrattu vuoteen 2019. Suhteelliset muutokset on laskettu lääkemyynnin keskiarvojen absoluuttisilla luvuilla.

Liite 3. Apteekkien yleisten kauppatavaroiden arvonlisäverollinen myynti vuosina 2019–2022

Liikevaihtoryhmä (M €)	Apteekkien lukumäärä	Vuosi	Yleisten kauppatavaroiden myynti, keskiarvo (M €)	Yleisten kauppatavaroiden myynti, mediaani (M €)	Yleisten kauppatavaroiden myynti, yhteensä (M €)	Yleisten kauppatavaroiden myynti, muutos keskiarvossa ^a (%)	Yleisten kauppatavaroiden myynti, muutos keskiarvossa ^b (%)
< 1,3	17	2019	0,157	0,126	2,670	-	-
	17	2020	0,167	0,145	2,844	6,37	6,37
	17	2021	0,156	0,132	2,652	-6,59	-0,64
	18	2022	0,152	0,132	2,728	-2,56	-3,18
1,3–1,7	43	2019	0,150	0,140	6,444	-	-
	42	2020	0,177	0,158	7,423	18,00	18,00
	43	2021	0,171	0,154	7,363	-3,39	14,00
	43	2022	0,165	0,157	7,099	-3,51	10,00
1,7–2,1	51	2019	0,199	0,202	10,148	-	-
	51	2020	0,228	0,228	11,625	14,57	14,57
	51	2021	0,215	0,225	10,957	-5,70	8,04
	50	2022	0,215	0,216	10,738	0,00	8,04
2,1–2,5	49	2019	0,260	0,232	12,717	-	-
	50	2020	0,286	0,265	14,302	10,00	10,00
	50	2021	0,272	0,253	13,593	-4,90	4,62
	51	2022	0,249	0,247	12,676	-8,46	-4,23
2,5–2,9	44	2019	0,287	0,286	12,640	-	-
	45	2020	0,318	0,312	14,328	10,80	10,80
	44	2021	0,316	0,307	13,926	-0,63	10,10
	47	2022	0,308	0,307	14,489	-2,53	7,32
2,9–3,4	55	2019	0,247	0,295	13,559	-	-
	55	2020	0,271	0,336	14,896	9,72	9,72
	55	2021	0,279	0,342	15,336	2,95	12,96
	56	2022	0,292	0,342	16,360	4,66	18,22
3,4–4,0	64	2019	0,251	0,253	16,044	-	-
	64	2020	0,247	0,198	15,839	-1,59	-1,59
	64	2021	0,279	0,331	17,851	12,96	11,16
	65	2022	0,284	0,345	18,461	1,79	13,15
4,0–5,0	82	2019	0,330	0,382	27,051	-	-
	86	2020	0,339	0,410	29,159	2,73	2,73
	88	2021	0,336	0,401	29,594	-0,88	1,82
	87	2022	0,336	0,420	29,235	0,00	1,82
5,0–7,5	144	2019	0,307	0,086	44,252	-	-
	145	2020	0,345	0,090	49,975	12,38	12,38
	147	2021	0,395	0,141	58,135	14,49	28,66
	147	2022	0,387	0,125	56,923	-2,03	26,06
> 7,5	64	2019	0,257	0,038	16,430	-	-
	63	2020	0,297	0,049	18,702	15,56	15,56
	64	2021	0,289	0,027	18,528	-2,69	12,45
	64	2022	0,279	0,023	17,873	-3,46	8,56
Yhteensä	613	2019	0,264	0,198	161,955	-	-
	618	2020	0,290	0,211	179,092	9,85	9,85
	623	2021	0,302	0,226	187,936	4,14	14,39
	628	2022	0,297	0,225	186,583	-1,66	12,50

^a Keskiarvoja verrattu edelliseen vuoteen ^b Keskiarvoja verrattu vuoteen 2019. Suhteelliset muutokset on laskettu yleisten kauppatavaroiden myynnin keskiarvojen absoluuttisilla luvuilla.

Liite 4. Yksityisten apteekkien myyntikate 1^a vuosina 2019–2022

Liikevaihto-ryhmä (M €)	Apteekkien lukumäärä	Vuosi	Keskiarvo (1 000 €)	Mediaani (1 000 €)	Myyntikateprosentti 1 (%)	Myyntikateprosentin 1 muutos ^b (%)	Myyntikateprosentin 1 muutos ^c (%)
< 1,3	17	2019	340	336	29,3	-	-
	17	2020	344	355	28,8	-1,71	-1,71
	17	2021	325	329	29,1	1,04	-0,68
	18	2022	322	331	29,6	1,72	1,02
1,3–1,7	43	2019	424	383	28,7	-	-
	41	2020	425	409	27,4	-4,53	-4,53
	43	2021	429	398	27,9	1,82	-2,79
	43	2022	414	418	28,1	0,72	-2,09
1,7–2,1	51	2019	534	538	29,4	-	-
	51	2020	545	552	29,2	-0,68	-0,68
	50	2021	537	532	29,0	-0,68	-1,36
	50	2022	547	542	28,9	-0,34	-1,70
2,1–2,5	49	2019	628	630	29,1	-	-
	49	2020	648	658	29,1	0,00	0,00
	49	2021	640	634	28,6	-1,72	-1,72
	51	2022	652	645	28,4	-0,70	-2,41
2,5–2,9	43	2019	747	739	29,6	-	-
	45	2020	757	772	29,0	-2,03	-2,03
	43	2021	751	746	28,9	-0,34	-2,36
	47	2022	778	776	28,9	0,00	-2,36
2,9–3,4	55	2019	856	838	29,0	-	-
	55	2020	865	862	28,4	-2,07	-2,07
	55	2021	867	864	28,2	-0,70	-2,76
	56	2022	904	907	28,4	0,71	-2,07
3,4–4,0	64	2019	990	982	28,5	-	-
	64	2020	985	1 008	27,7	-2,81	-2,81
	64	2021	1 009	1 020	28,0	1,08	-1,75
	65	2022	1 040	1 049	28,3	1,07	-0,70
4,0–5,0	81	2019	1 212	1 180	28,9	-	-
	86	2020	1 210	1 205	28,3	-2,08	-2,08
	88	2021	1 217	1 206	28,0	-1,06	-3,11
	86	2022	1 267	1 248	28,3	1,07	-2,08
5,0–7,5	144	2019	1 556	1 530	28,0	-	-
	145	2020	1 556	1 527	27,4	-2,14	-2,14
	147	2021	1 591	1 556	27,9	1,82	-0,36
	146	2022	1 690	1 666	28,2	1,08	0,71
> 7,5	64	2019	2 540	2 346	28,0	-	-
	63	2020	2 487	2 368	27,1	-3,21	-3,21
	64	2021	2 552	2 379	25,9	-4,43	-7,50
	64	2022	2 699	2 512	25,7	-0,77	-8,21
Yhteensä	611	2019	1 161	1 019	28,4	-	-
	616	2020	1 159	1 033	27,8	-2,11	-2,11
	620	2021	1 179	1 063	27,7	-0,36	-2,46
	626	2022	1 226	1 093	27,7	0,00	-2,46

^a Myyntikate 1 = liikevaihto - välittömästi myytävään valmistamiseen, useimmiten lääkkeeseen liittyvät kustannukset kuten tavaraostot ^b Verrattu edelliseen vuoteen ^c Verrattu vuoteen 2019

Liite 5. Yksityisten apteekkien myyntikate 2^a vuosina 2019–2022

Liikevaihto-ryhmä (M €)	Apteekkien lukumäärä	Vuosi ^a	Keskiarvo (1 000 €)	Mediaani (1 000 €)	Myyntikateprosentti 2, (%)	Myyntikateprosentin 2 muutos ^b (%)	Myyntikateprosentin 2 muutos ^c (%)
< 1,3	17	2019	329	323	28,3	-	-
	17	2020	330	335	27,6	-2,47	-2,47
	17	2021	307	311	27,5	-0,36	-2,83
	18	2022	309	322	28,4	3,27	0,35
1,3–1,7	43	2019	388	362	26,3	-	-
	41	2020	391	377	25,2	-4,18	-4,18
	43	2021	390	367	25,3	0,40	-3,80
	43	2022	385	387	26,1	3,16	-0,76
1,7–2,1	51	2019	481	483	26,4	-	-
	51	2020	490	496	26,3	-0,38	-0,38
	50	2021	485	481	26,2	-0,38	-0,76
	50	2022	487	476	25,8	-1,53	-2,27
2,1–2,5	49	2019	559	554	25,9	-	-
	49	2020	578	574	26,0	0,39	0,39
	49	2021	568	565	25,4	-2,31	-1,93
	51	2022	574	578	25,0	-1,57	-3,47
2,5–2,9	43	2019	636	637	25,2	-	-
	45	2020	648	645	24,8	-1,59	-1,59
	43	2021	638	648	24,5	-1,21	-2,78
	47	2022	655	651	24,3	-0,82	-3,57
2,9–3,4	55	2019	705	697	23,9	-	-
	55	2020	705	693	23,2	-2,93	-2,93
	55	2021	713	722	23,2	0,00	-2,93
	56	2022	737	728	23,2	0,00	-2,93
3,4–4,0	64	2019	785	771	22,6	-	-
	64	2020	766	777	21,6	-4,42	-4,42
	64	2021	796	793	22,1	2,31	-2,21
	65	2022	819	815	22,3	0,90	-1,33
4,0–5,0	81	2019	937	906	22,3	-	-
	86	2020	921	923	21,5	-3,59	-3,59
	88	2021	927	930	21,3	-0,93	-4,48
	86	2022	960	943	21,4	0,47	-4,04
5,0–7,5	144	2019	1 143	1 127	20,6	-	-
	145	2020	1 141	1 127	20,1	-2,43	-2,43
	147	2021	1 165	1 148	20,4	1,49	-0,97
	146	2022	1 235	1 214	20,6	0,98	0,00
> 7,5	64	2019	1 762	1 612	19,4	-	-
	63	2020	1 710	1 610	18,7	-3,61	-3,61
	64	2021	1 739	1 624	17,7	-5,35	-8,76
	64	2022	1 841	1 730	17,5	-1,13	-9,79
Yhteensä	611	2019	890	801	21,8	-	-
	616	2020	884	799	21,2	-2,75	-2,75
	620	2021	896	830	21,0	-0,94	-3,67
	626	2022	929	839	21,0	0,00	-3,67

^a Myyntikate 2 = liikevaihto - välittömästi myytävään valmisteeseen, useimmiten lääkkeeseen liittyvät kustannukset kuten tavaraostot - apteekkivero ^b Verrattu edelliseen vuoteen ^c Verrattu vuoteen 2019.

Liite 6. Apteekkien liikevoitto/(-tappio) ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja vuosina 2019–2022

Liikevaihtoryhmä (M €)	Apteekkien lukumäärä	Vuosi	Liikevoitto, keskiarvo (1 000 €)	Liikevoitto, mediaani (1 000 €)	Liikevoitto, minimi (1 000 €)	Liikevoitto, maksimi (1 000 €)	Liikevoitto, muutos keskiarvossa ^a (%)	Liikevoitto, muutos keskiarvossa ^b (%)
< 1,3	26	2019	115	121	-8	357	-	-
	14	2020	116	136	-61	251	0,51	0,51
	13	2021	113	133	-145	178	-2,38	-1,88
	15	2022	87	119	-146	160	-23,03	-24,48
1,3–1,7	44	2019	139	134	39	249	-	-
	42	2020	140	140	15	205	0,49	0,49
	43	2021	133	135	-31	225	-4,76	-4,30
	37	2022	148	145	57	281	11,12	6,34
1,7–2,1	47	2019	168	166	22	341	-	-
	47	2020	175	172	14	360	4,18	4,18
	37	2021	158	172	-13	268	-9,79	-6,02
	45	2022	163	172	32	248	3,22	-3,00
2,1–2,5	52	2019	165	177	-33	355	-	-
	48	2020	198	201	-83	485	20,04	20,04
	41	2021	189	200	21	389	-4,76	14,32
	49	2022	199	199	51	404	5,58	20,71
2,5–2,9	41	2019	209	209	-10	391	-	-
	43	2020	228	227	88	412	9,06	9,06
	48	2021	210	213	-14	462	-8,12	0,21
	41	2022	207	200	39	443	-1,38	-1,17
2,9–3,4	47	2019	217	233	-10	409	-	-
	48	2020	203	202	2	439	-6,45	-6,45
	46	2021	196	210	-8	332	-3,06	-9,32
	42	2022	221	222	62	499	12,41	1,94
3,4–4,0	60	2019	225	226	-65	585	-	-
	60	2020	214	225	-170	474	-4,84	-4,84
	59	2021	219	215	2	476	2,32	-2,64
	52	2022	235	240	53	367	7,32	4,50
4,0–5,0	70	2019	249	264	-104	465	-	-
	89	2020	257	257	-116	547	3,41	3,41
	91	2021	243	257	-45	539	-5,62	-2,39
	79	2022	260	255	-199	567	7,14	4,57
5,0–7,5	117	2019	321	334	-36	690	-	-
	123	2020	320	322	-117	1 097	-0,32	-0,32
	118	2021	322	302	-170	1 214	0,61	0,28
	132	2022	344	335	-28	1 637	6,84	7,15
> 7,5	49	2019	480	491	-142	1 231	-	-
	42	2020	450	484	-329	975	-6,37	-6,37
	47	2021	445	449	34	826	-1,09	-7,39
	55	2022	457	421	-454	1 020	2,63	-4,96
Yhteensä	553	2019	247	217	-142	1 231	-	-
	556	2020	250	225	-329	1 097	1,20	1,20
	543	2021	246	221	-170	1 214	-1,27	-0,09
	547	2022	265	240	-454	1 637	7,54	7,43

^a Keskiarvoja verrattu edelliseen vuoteen ^b Keskiarvoja verrattu vuoteen 2019. Suhteelliset muutokset on laskettu liikevoiton/(-tappion) keskiarvojen absoluuttisilla luvuilla.

The logo for Fimea, the Finnish Medicines Agency. It features the word "fimea" in a lowercase, blue, sans-serif font. A small pink horizontal bar is positioned above the letter 'i'.

ISBN 978-952-7299-65-4

Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus
Säkerhets- och utvecklingscentret
för läkemedelsområdet
Finnish Medicines Agency